

29200 VIII Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2004

nr. Lijst van vragen en antwoorden

Vastgesteld (wordt door griffie ingevuld als antwoorden er zijn)

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de volgende vragen ter beantwoording voorgelegd over het Onderwijsverslag 2003 van de Inspectie van het Onderwijs, bijlage bij haar brief van 14 april 2004 (Kamerstuk 29200 VIII, nr. 136)

De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van De vragen en antwoorden zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Cornielje

De griffier van de commissie,
De Kler

1	Zal, in het kader van het grote stedenbeleid, specifiek beleid worden gevoerd ten behoeve van de situatie in de vier grote steden, nu uit het voorliggende Onderwijsverslag 2002/2003 (bijlage bij 29200 VIII-136) naar voren komt dat de situatie daar veel ernstiger is dan in de rest van het land. Zo neen, waarom niet?

De systematiek van het grotestedenbeleid is er, via de gekozen indicatoren, op gericht dat het geld daar terecht komt waar de problematiek het grootste is. Daarnaast wordt er binnen de brede doeluitkeringen bestedingsvrijheid aan de steden gegeven om tot een aanpak op maat te komen.

De kabinetsreactie op het Actieprogramma 2004 "Rotterdam zet door" gaat onder meer in op het buitenmaatse karakter van de problematiek in Rotterdam. Daarbij wordt aangetekend dat de in de kabinetsreactie voorgestelde maatregelen ook door andere steden met buitenmaatse problemen kunnen worden benut. | 0 |
| 2 | Wordt het gegeven, zoals geconstateerd in het Onderwijsverslag 2002/2003, dat het aantal vacatures voor directieleden in het primair onderwijs in het schooljaar 2002/2003 gestegen is met 25%, in het beleidsplan onderwijspersoneel mee genomen?

Het tekort aan schoolleiders in het PO is een punt van grote zorg. In het beleidsplan onderwijspersoneel heb ik dan ook een apart hoofdstuk gewijd aan deze problematiek. Daarbij baseer ik mij op de recentste arbeidsmarktgegevens over schoolleiders PO. | 7 |
| 3 | Kan de constatering dat 'een groep achterhoedescholen begint te ontstaan waar de problemen steeds groter worden en waar het steeds moeilijker wordt om goede leraren te krijgen; vaak gaat het om zwarte vmbo-scholen in de vier grote steden', worden toegelicht? Om hoeveel scholen en hoeveel leerlingen gaat dit?

Voor de acht scholen die in het Onderwijsverslag 2002/2003 bedoeld worden, geldt dat er daarvan drie in de grote steden staan en dat het in meerderheid vmbo-(afdelingen van) scholen zijn. Op dit moment hebben zes van deze scholen hun kwaliteit zodanig verbeterd dat ze niet meer de beoordeling zeer zwak kregen. Op de acht genoemde scholen zitten ongeveer 5.500 leerlingen.

Achterhoedescholen zijn zwakke scholen en scholen waar zich problemen concentreren | 7 |

- rondom veiligheid en voortijdig schoolverlaten. Op deze scholen ligt het aantal onvervulde uren en het aantal uren dat door onbevoegden wordt gegeven hoger dan gemiddeld.
- 4 Hoe valt het gegeven dat vooral leraren van (zwarte) achterhoedescholen uit de vier grote steden vertrekken, te rijmen met de voorgenomen bezuiniging op het onderwijsachterstandenbeleid? 7
- Er zijn geen feiten beschikbaar dat er een direct verband bestaat tussen de voorgenomen bezuiniging op het onderwijsachterstandenbeleid en het vermeende vertrek van leerkrachten van (zwarte) achterhoedescholen. Wel is bekend dat de arbeidsmarktssituatie in de vier grote steden altijd al moeilijker was dan in andere regio's. In het algemeen kan gesteld worden dat leerkrachten die werken aan een school die met problemen te kampen heeft, eerder naar een andere werkplek uit gaan kijken dan leerkrachten die werken aan een school die geen of nauwelijks problemen ondervindt.
- 5 Kan, net als van het primair onderwijs (po), ook van het voortgezet onderwijs (vo), uitgesplitst naar typen onderwijs, worden toegelicht hoeveel procent van de scholen 'zeer zwak' is? 7
- De populatie van scholen voor voortgezet onderwijs is veel kleiner dan de populatie van basisscholen. Daardoor gaat het in het voortgezet onderwijs bij 3 á 4 procent om een veel kleiner aantal dan in het basisonderwijs. Bij kleine aantallen is uitsplitsen naar type statistisch niet verantwoord. Daar komt bij dat het gaat om een wisselende groep scholen; er gaan er af, er komen er bij en dan gaat ook de verhouding bij de uitsplitsing naar typen weer wijzigen. Een andere complicatie is dat de meeste scholen voor voortgezet onderwijs in ons land zijn georganiseerd in (brede) scholengemeenschappen. Bij het beoordelen van scholen gaat het dan vaak om vestigingen van scholengemeenschappen; zeer zwak zijn dan onderdelen van die scholen. Daardoor is het moeilijk om generaliserend te zeggen dat 'het vmbo of 'het' havo steeds de zwakke schakel is.
- 6 Kunt u aangeven waarom u de scholen alleen wil toestaan om leerlingen tijdelijk te verwijderen, nu het Onderwijsverslag 2002/2003 meldt dat 'verwijdering van probleemleerlingen in de praktijk vaak onmogelijk is waardoor er meer dan eens crisissituaties ontstaan'. Kunt u aangeven waarom tijdelijk verwijderen volgens u de door de Onderwijsinspectie gesignaleerde crisissituaties zal voorkomen? 8
- Ik ben van mening dat probleemleerlingen zo dicht mogelijk bij de school moeten worden opgevangen. Uitval moet worden voorkomen en het behalen van een startkwalificatie blijft het streven. Ik kies er daarom niet voor om leerlingen uit het onderwijs te verwijderen. In plaats daarvan ga ik investeren in reboundvoorzieningen. In de periode dat een leerling in een dergelijke voorziening zit, wordt sterk ingezet op gedragsverandering en op herstel van de gezagsverhoudingen, met als doel om leerlingen zo toe te rusten dat ze weer kunnen functioneren in het regulier onderwijs. Daarnaast bied ik met de uitbreiding van het aantal plaatsen in het ZMOK-onderwijs ook een voorziening voor leerlingen met ernstige gedragsmoeilijkheden die permanent niet te handhaven zijn in het regulier onderwijs.
- Voor verdere informatie verwijs ik u naar het plan van aanpak veiligheid in het onderwijs en de opvang van risicoleerlingen dat ik op 19 mei naar uw Kamer heb gestuurd.
- 7 Sinds wanneer is het de Onderwijsinspectie duidelijk dat 'verwijdering van probleemleerlingen in de praktijk vaak onmogelijk is waardoor er meer dan eens crisissituaties ontstaan?' Betekent dit dat de eerdere constatering dat er geen witte vlekken zijn in de opvangvoorzieningen voor probleemjongeren, maar dat scholen de weg daar naartoe niet weten te vinden, niet de werkelijkheid weerspiegelt? 8
- De wachtlijsten zijn het probleem. De inspectie heeft dit reeds in eerdere Onderwijsverslagen gesignaleerd. Er zijn wel mogelijkheden voor plaatsing van probleemleerlingen, maar het lukt niet altijd meteen. Daar komt bij dat leerlingen met zeer ernstige gedragsproblemen niet zomaar door andere scholen worden geaccepteerd. Men zoekt dan noodoplossingen, zoals 'time-out'-voorzieningen en schorsing in afwachting van definitieve verwijdering.

- 8 Is het hoge aantal zwakke lezers ook te verklaren door de aard van de gebruikte leesmethodes of het niet (tijdig) onderkennen van dyslexie? 9
- De inspectie heeft bij een steekproef alleen vastgesteld hoeveel zwakke lezers er zijn en op hoeveel procent van de scholen maatregelen getroffen worden voor leerlingen die aan het eind van groep 3 nog niet kunnen lezen. De inspectie heeft geen onderzoek gedaan naar de oorzaken van de leesproblemen van leerlingen en kan daarom geen uitspraken doen over de eventuele verbanden met de gebruikte leesmethodes of het al dan niet tijdig onderkennen van dyslexie. Daar komt bij dat dyslexie een complex begrip is waar verschillende deskundigen verschillende definities voor gebruiken.
- 9 In welke mate heeft u gebruik gemaakt van de mogelijkheid om op scholen waar het onderwijs ernstig of langdurig tekortschiet, het bestuur van de instelling te laten bijstaan door een extern deskundige en/of onder voorwaarden extra financiële middelen aan de instelling ter beschikking te stellen, zoals werd bepaald bij de invoering van de Wet op het onderwijstoezicht (WOT)? 9
- Zie antwoord op vraag 40.
- 10 Welke hulp wordt de vier procent 'zeer zwakke' basisscholen geboden van de zijde van de Onderwijsinspectie of van het departement om 'zichzelf uit het moeras te kunnen tillen'? Op welke wijze wordt daarbij uitvoering gegeven aan de motie Rabbae die ten tijde van de behandeling van de WOT is ingediend (Kamerstuk 27783, nr. 32)? 9
- Voor de beantwoording van het eerste deel van deze vraag wordt verwezen naar de antwoorden op de vragen 39 tot en met 43 over de beleidsreactie op het Onderwijsverslag. De motie Rabbae, destijds vervangen door de gewijzigde motie nr. 37, verzocht om extra inspectietoezicht en ondersteuning van achterstandsscholen. Deze motie is destijds verworpen (Handelingen Tweede Kamer 2001-2002, nr. 38).
- 11 Kan de minister aangeven waarom 10% van de 8-jarigen in Nederland die primair onderwijs volgen nog niet kan lezen? Hoe wil de minister omgaan met de 15% basisscholen die tegen dit tweede feit onvoldoende maatregelen treffen? 9
- Zie voor het eerste deel van de vraag het antwoord op vraag 38 van de beleidsreactie.
- Scholen worden via het inspectietoezicht gestimuleerd tot het opstellen en uitvoeren van een verbeterplan voor die onderdelen waarop de school niet aan de maat presteert. Resultaten op kerndoelen als lezen, alsook didactiek en het volgen van schoolvorderingen vormen voorwerp van toezicht. Via het proportioneel toezicht zullen scholen die op dergelijke cruciale onderdelen echt zwak presteren intensiever worden gevolgd.
- 12 Op welke wijze wordt er gewerkt aan het verminderen van de taalachterstanden? Is bekend welke methodes kunnen helpen? Wordt er vooruitgang geboekt? 9
- Voor het eerste deel van de vraag kan worden verwezen naar het antwoord op vraag 38 van de beleidsreactie.
- Scholen worden via de methodengids van de Stichting Leerplan Ontwikkeling geholpen bij het maken van een keuze voor een nieuwe (taal)methode.
- Wat betreft leesbegeleiding voor leerlingen met leesproblemen en dyslexie is uit wetenschappelijk onderzoek duidelijk wat kenmerken van effectieve leesbegeleiding zijn. Deze kenmerken zijn uitgangspunt in het protocol leesproblemen en dyslexie dat het expertisecentrum Nederlands in opdracht van mij heeft ontwikkeld.
- De interventieprogramma's bij leesproblemen zijn tot nu toe onvoldoende geëvalueerd op effectiviteit. In het kader van het Masterplan dyslexie wordt deze evaluatie ter hand genomen.
- 13 Kan de minister aangeven wat de oorzaak is van het feit dat in Nederland 10% van de 15-jarigen 'functioneel analfabeet' is? Is er sprake van een toename in vergelijking met voorgaande jaren? Hoe lag dat percentage 10 en 20 jaar geleden? 9 10
- De uitkomst dat 10% van de 15-jarigen functioneel analfabeet is afkomstig van het de in 2000 verrichte meting in het kader van het PISA project.
- Op allerlei schoolse vaardigheden wijzen metingen uit dat een bepaald percentage van de leerlingen onder een gewenst minimum scoort.

Deze PISA meting is in 2000 voor het eerste gehouden. Nederland scoorde als beste na Finland en Canada.

Ruim tien jaar eerder is in IEA verband een wereldwijd vergelijkend onderzoek naar begrip lezen gehouden. Toen scoorde Nederland laag bij de 9 jarigen en rond het gemiddelde van de deelnemende landen bij de 13-14 jarigen.

Exacte cijfers over % functionele analfabeten zijn niet bekend uit dat onderzoek, maar lagen gezien de relatieve positie van Nederland toen waarschijnlijk hoger.

Er zijn geen gegevens bekend over twintig jaar geleden.

- 14 Wat is de reden dat Zweden een lager percentage schoolverlaters heeft? Is er kennis over het beleid dat in Zweden met betrekking tot voortijdig schoolverlaten gevoerd wordt? Wat zijn de genomen maatregelen van de Zweedse regering om het uitvalpercentage relatief laag te houden vergeleken met andere landen? Kan dit beleid ook in Nederland geïmplementeerd worden? 10

Het Zweedse voortgezet onderwijs is fundamenteel anders van opzet dan het Nederlandse. Zweden kent voor de leeftijdsgroep van 12 tot 16-jarigen één ongedeeld voortgezet onderwijs, waar dat in Nederland sterk geleed is. In Zweden volgen alle leerlingen op hun eigen niveau voortgezet onderwijs, het zittenblijven is er afgeschaft, er zijn geen centrale eindexamens en de leerlingen sluiten het onderwijs elk op hun eigen niveau af. In een dergelijk bestel, dat minder selectief is dan het Nederlandse, zijn de oorzaken van voortijdig schoolverlaten anders van aard en verschillen ook de wijzen van bestrijden.

- 15 Hoe verhoudt het percentage van 15,5% van 18- tot 24-jarige voortijdige schoolverlaters zich tot de eerder gepresenteerde cijfers van 22% schooluitval in het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) en 30% in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)? 10

Er is verwarring ontstaan over de omvang van uitval in het vmbo en mbo. Dit is mede het gevolg van het feit dat er wordt gewerkt met verschillende definities en wijzen van meten. Bij eerder door de Inspectie gepresenteerde uitvalpercentages zijn jongeren die onmiddellijk na het staken van hun opleiding aan een andere opleiding begonnen, tot de uitvallers gerekend. Daardoor worden de resulterende percentages uiteraard hoger. Ter vergelijking: in de eerste vervolgmeting van de stoas-monitor, die de kwalificatiewinst in de beroepskolom in beeld brengt, wordt voor het mavo en vbo in de jaren 2000 en 2001 gemeld dat de slaagkansen van leerlingen die in het derde leerjaar waren ingestroomd respectievelijk 84 % en 83 % waren. Dat komt neer op uitvalpercentages van 16 % en 17 %.

De uitvalpercentages uit mbo en vmbo kunnen niet zonder meer worden vergeleken met het percentage ongekwalificeerde jongeren in de leeftijd van 18 tot 24 jaar. Dit laatste percentage is het resultaat van uitval in vroegere jaren, verminderd met de aantallen jongeren die kortere of langere tijd daarna alsnog hun startkwalificatie behaalden.

- 16 Hoe is de situatie ontstaan dat 'drop-outs' in het voortgezet onderwijs niet meer getraceerd kunnen worden? 10

Volgens de Leerplichtwet zijn scholen verplicht om een leerplichtige jongere die van school wisselt niet uit te schrijven voordat er bericht is van een andere school die deze jongere heeft ingeschreven. Dit systeem kan echter haperen omdat schoolwisselaars bij het verlaten van de ene school nog niet altijd weten naar welke andere school ze zullen gaan. De school die door de jongere wordt verlaten mag deze ook niet te lang ingeschreven houden, omdat anders het risico bestaat dat de leerling in twee scholen, dus dubbel, wordt bekostigd.

Volgens de Leerplichtwet zijn gemeenten ook verplicht om de GBA te vergelijken met een register van leerlingen die in de gemeente zijn ingeschreven om na te gaan of er leerplichtigen zijn die geen onderwijs volgen. Ook dit systeem blijkt in de praktijk niet altijd zonder problemen te functioneren, vooral als leerlingen in een andere gemeente naar school gaan dan waarin zij wonen. En juist dat komt in het voortgezet onderwijs vaak voor.

Met de invoering van het persoonsgebonden nummer in het onderwijs ontstaat er van alle jongeren een overzicht of zij leerplichtig zijn, een startkwalificatie hebben behaald en nog onderwijs volgen. Er is een wetsvoorstel in voorbereiding waarbij de Informatie Beheer Groep wordt toegestaan aan de gemeenten te melden welke ingezeten jongeren die nog leerplichtig zijn, dan wel nog geen startkwalificatie hebben behaald niet meer naar school

- gaan. Daarmee kan het systeem van opsporing en registratie van voortijdige schoolverlaters (nagenoeg) sluitend worden.
- 17 Hoe kan de kwaliteit van de scholen voor voortgezet onderwijs met voortijdig schoolverlaters, die volgens het Onderwijsverslag didactisch en organisatorisch tot de zwakkere scholen behoren, verhoogd worden? 10
- De inspectie speelt hierbij een belangrijke rol. Op basis van de reguliere toezichtstaak wordt door de inspectie voor elke school regelmatig een rapport opgesteld. Als de kwaliteit op bepaalde punten achterblijft wordt dat in het rapport specifiek aangegeven. Voortijdig schoolverlaten is een van de aandachtspunten in de rapportage van de Inspectie. Naar aanleiding van het inspectierapport dient de school een verbeterplan op te stellen. De Inspectie is de school daarbij desgewenst behulpzaam.
- De rapporten zijn openbaar en op de site van de inspectie in te zien. Op de door de inspectie aangegeven punten wordt normaalgesproken door de school een verbeterplan opgesteld. Voor zwakke scholen intensificeert de inspectie het toezicht en zal binnen een half jaar of een jaar opnieuw worden geïnspecteerd en wel specifiek op de verbetering van de als zwak beoordeelde punten, inclusief de voortijdige schooluitval. Als uiterste consequentie kan de bekostiging van een school die niet in staat is om de noodzakelijke verbeteringen te realiseren worden beëindigd. Tot nu toe werkt de geschetste aanpak echter goed.
- 18 Wat zijn andere maatregelen om het pesten te voorkomen? 15
- Het blijft buitengewoon belangrijk dat scholen structureel een actief veiligheidsbeleid voeren, en daarbinnen zeer alert zijn op pestgedrag.
- Naast de genoemde maatregelen kiezen scholen voor trainingen sociale vaardigheden in de klas, gesprekken en aandacht in de klas, trainingen en gedragsprotocollen voor leerkrachten, samenwerking met voorzieningen rond de school en informatie over beleid en schoolregels in de schoolgids.
- Het door OCW ingestelde Transferpunt Jongeren, School en Veiligheid (ondergebracht bij het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum) blijft een belangrijke voorziening die scholen hierin adviseert, informeert en doorverwijst.
- 19 Zijn de Onderwijsinspectie ook incidenten op het gebied van antisemitisme bekend? Zo ja, wat zijn de daarvoor beschikbare feiten en ontwikkelingen? 17
- Enige jaren geleden deed zich op een islamitische basisschool een incident voor met een videofilm die als antisemitisch beschouwd zou kunnen worden. Enkele maanden terug deden signalen de ronde dat in het geschiedenisonderwijs de holocaust niet aan de orde zou komen uit angst voor repercussies van de zijde van bepaalde leerlingen. Beide incidenten geven aan dat antisemitische uitingen af en toe opduiken. Bij de vertrouwensinspecteurs, die onder meer benaderd kunnen worden over grove pesterijen, zijn geen klachtmeldingen ontvangen over antisemitische uitingen.
- 20 Zijn de sanctiemogelijkheden voor scholen en leerplichtambtenaren adequaat om het ongeoorloofde schoolverzuim tegen te gaan? 19
- Zie antwoord op vraag 32.
- 21 Wat vindt u van de conclusie van de Onderwijsinspectie dat, afgaande op het aanzienlijke percentage schoolleiders in het basisonderwijs dat vragen over homoseksualiteit niet heeft beantwoord, het omgaan met het verschijnsel homoseksualiteit voor schoolleidingen problematisch is? Bent u bereid maatregelen te nemen die deze omgang kunnen vergemakkelijken? Zo ja, welke? Zo neen, waarom niet? 23
- De conclusie van de Onderwijsinspectie dat het verschijnsel homoseksualiteit voor schoolleidingen problematisch is, past binnen de verwachtingen hierover. Juist daarom heb ik de Inspectie in samenwerking met het APS de opdracht gegeven tot het ontwikkelen van de brochure 'Iedereen is anders' (zie vraag 20 beleidsreactie). Doel daarvan is om schoolleiders aandacht te vragen voor het thema en aan te sporen beleid te voeren om tolerantie jegens homoseksuelen te vergroten. De verwachting is dat met de brochure 'Iedereen is anders' een belangrijke stap in de goede richting is gezet.

- 22 Wat vindt u van de conclusie van de Onderwijsinspectie dat op de meeste basisscholen de garantie ontbreekt voor een adequate behandeling van homoseksualiteit in de lessen? Welke maatregelen neemt u om een adequate behandeling te bewerkstelligen? 23
- Zie antwoord op vraag 20 over de beleidsreactie op het Onderwijsverslag.
- 23 Kan worden toegelicht hoe op 12% van de scholen is vastgelegd op welke wijze men om moet gaan met homoseksualiteit bij wervings- en selectieprocessen: op welke wijze is dat vastgelegd en wat houdt het precies in? 23
- De inspectie is nagegaan of de scholen in algemene beleidsdocumenten hebben vastgelegd:
- hoe discriminatie van homoseksuele personeelsleden en leerlingen voorkomen kan worden (b.v. door het onderwerp expliciet met leerlingen te bespreken);
 - hoe opgetreden moet worden bij discriminatie van homoseksuele personeelsleden en leerlingen;
 - hoe bij wervings- en selectieprocessen omgegaan wordt met homoseksualiteit;
 - hoe personeelsleden om behoren te gaan met homoseksuele ouders van leerlingen.
- Er zijn geen gegevens verzameld over de wijze waarop dit in de beleidsdocumenten geformuleerd is.
- 24 Wat vindt u van de conclusie van de Onderwijsinspectie dat expliciet beleid aangaande homoseksualiteit op de meeste scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs (havo/vwo en vmbo) ontbreekt? Bent u bereid de scholen nadrukkelijk aan te sporen beleid te ontwikkelen? Zo ja, hoe? Zo neen, waarom niet? Is het wenselijk om structureel aandacht te besteden aan incidenten rond homoseksualiteit, vooral gezien het feit dat scholen geen specifiek beleid voeren op dit thema? 23 33
- Het is niet zozeer wenselijk maar zelfs noodzakelijk om structureel aandacht te besteden aan homoseksualiteit. Dit past in het veiligheidsbeleid dat ook alleen vruchten kan afwerpen wanneer daarvoor structureel aandacht bestaat. De nadruk ligt daarbij op preventie, het voorkomen van incidenten en het bevorderen van een positief en veilig schoolklimaat.
- De conclusie van de Onderwijsinspectie dat het op de meeste scholen ontbreekt aan expliciet beleid op dit punt, verbaast mij niet. Juist daarom heb ik de Inspectie in samenwerking met het APS de opdracht gegeven tot het ontwikkelen van de brochure 'Iedereen is anders' (zie vraag 20 beleidsreactie). Uitdrukkelijke doel daarvan is om scholen aan te sporen beleid te voeren om tolerantie jegens homoseksuelen te vergroten. De verwachting is dat met de brochure 'Iedereen is anders' een belangrijke stap in de goede richting is gezet.
- 25 Wat vindt u van het feit dat één op de vijf vmbo-scholen en één op de vier havo/vwo-scholen over een gedragscode beschikt die expliciet aandacht schenkt homodiscriminatie? Bent u bereid te bevorderen dat alle scholen over zo'n gedragscode gaan beschikken? Zo ja, hoe? Zo neen, waarom niet? 23 33
- Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor een veilig schoolklimaat en de Inspectie van het Onderwijs ziet daarop toe. Het is aan mij en aan de Inspectie om scholen daarbij te ondersteunen. Het past echter niet in de huidige ontwikkeling naar meer deregulering om scholen voor te schrijven op welke wijze zij hieraan invulling geven. Ik ga scholen daarom niet voorschrijven dat scholen een gedragscode moeten introduceren.
- 26 Bent u op de hoogte van het feit dat het pesten of uitschelden van homoseksuele leraren of het plegen van agressie jegens hen, ziekteverzuim en zelfs arbeidsongeschiktheid tot gevolg heeft? Welke maatregelen neemt u om dit probleem te verminderen? 23 33
- Jazeker, daarvan ben ik op de hoogte. Homodiscriminatie is een serieus probleem waar scholen serieus werk van moeten maken. Naast de maatregelen zoals reeds genoemd bij vraag 020, beleidsreactie wordt ook op andere manieren ingezet om homo emancipatie te bevorderen. Het gaat om de meer algemene maatregelen, zoals genoemd in de brief over veiligheid op scholen van oktober 2003.
- Daarnaast gaat het om de volgende meer specifieke maatregelen. Tevens zijn met subsidie van OCW onder coördinatie van APS en het COC Nederland in samenwerking met betrokken belangenorganisaties de pilots 'homoseksualiteit in de school' gestart. Deze pilots moeten zicht geven op een effectieve werkwijze ten aanzien van het vergroten van de

- tolerantie in scholen. Het uitgangspunt hierbinnen is hoe scholen zelf vorm kunnen geven aan veiligheid en bespreekbaarheid van homo-emancipatie en seksuele diversiteit. Het project train de trainer van Stichting Yoesuf maakt tevens deel uit van dit grote pilot-project. De pilots lopen nog tot 2005.
- 27 Wat vindt u van het feit dat 8% van de vmbo-scholen zegt de veiligheid van homoseksuele leerlingen en leraren niet te kunnen waarborgen en dat 13% van de scholen hierover geen uitspraken kan doen? Welke maatregelen neemt u om deze percentages te verkleinen? 30
- Het is helaas onmogelijk 100% veiligheid te garanderen. Dat neemt niet weg dat elk gevoel van onveiligheid serieus genomen moet worden. Ik vind het belangrijk dat scholen aandacht schenken aan de problematiek en maatregelen nemen om deze te verminderen. Voor de maatregelen die ik hieromtrent neem, verwijs ik naar het antwoord op vraag 20 over de beleidsreactie en de pilots 'Homoseksualiteit in de school' die worden genoemd in het antwoord op vraag 26 over het onderwijsverslag.
- 28 In hoeverre wordt er op het vmbo en op havo/ vwo verwezen naar de gebeurtenissen van 11 september 2001, als het gaat om onveiligheid door leerkrachten en onderwijsassistenten? 30
- Research voor Beleid heeft in mijn opdracht onderzoek uitgevoerd naar geweld en agressie tegen leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel. Uit dit onderzoek blijkt dat de meeste respondenten van mening zijn dat de veiligheid in de afgelopen vijf jaar gelijk is gebleven.
- 29 In één op de vier scholen in de vier grote steden zijn de problemen met incidenten zo groot dat ze de veiligheid van leerlingen en personeelsleden, naar eigen zeggen, niet voldoende kunnen waarborgen. Hoe beoordeelt u dit aantal? 30
- Elke school die de veiligheid van haar leerlingen en personeelsleden niet kan waarborgen, is er één teveel. Ik hecht groot belang aan een veilig schoolklimaat. Met de in het plan van aanpak veiligheid in het onderwijs en de opvang van risicoleerlingen (29240, nr. 5) aangekondigde maatregelen krijgen scholen meer mogelijkheden om een veilig schoolklimaat te bevorderen. De extra middelen die aan deze maatregelen gekoppeld zijn, worden met voorrang in de grote steden ingezet.
- 30 Hoe kan de samenhang tussen het optreden van incidenten en het nemen van maatregelen verklaard worden? 30
- Meer incidenten benadrukken de omvang en de ernst van de problematiek en sporen daarmee aan tot het nemen van maatregelen. Scholen die veel te maken hebben met incidenten, nemen ook de meeste maatregelen.
- 31 Wat vindt u van de conclusie dat de meeste vmbo-scholen geen specifiek beleid voeren met betrekking tot de aandacht voor homoseksualiteit in hun lesprogramma's? Bent u bereid bereid te bevorderen dat scholen in het voortgezet onderwijs in hun lesprogramma's meer aandacht schenken aan homoseksualiteit, bijvoorbeeld door de behandeling van homo's in en na de Tweede Wereldoorlog als eindexamenonderwerp bij het vak geschiedenis op te nemen? Zou onderzoek moeten worden gedaan naar de vraag of homoseksuele leerlingen zich veilig voelen op school? 31 33
- Het is van groot belang dat binnen een school aandacht is voor hoe mensen respectvol met elkaar omgaan en dat duidelijk wordt gemaakt wat wel en niet acceptabel gedrag is. Dit zal dan ook expliciet in de kerndoelen naar voren komen. Eén van de kerndoelen voor de onderbouw voortgezet onderwijs zal luiden:
De leerling leert over overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland, leert eigen en andermans leefwijze daarmee in verband te brengen, en leert de betekenis voor de samenleving te zien van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen.
Deze formulering biedt een wettelijk kader voor de opdracht aan de school om in het onderwijsprogramma zorg te dragen voor respectvolle omgang met elkaar.
- 32 Bent u van mening dat de maatregelen tegen ongeoorloofd verzuim effectief zijn? Zouden er andere maatregelen mogelijk zijn die effectiever zijn? 36
- Op het merendeel van de scholen voor primair onderwijs zijn de gebruikelijke maatregelen tegen verzuim, namelijk contact opnemen met de ouders of verzorgers en het melden van

- het verzuim aan de leerplichtambtenaar, kennelijk voldoende effectief. In gevallen waarin dat niet het geval is kan een nog sneller melden van elk verzuim bij de leerplichtambtenaar (de wet verplicht alleen tot een melding indien het verzuim een bepaalde tijdsduur overstijgt) een bijdrage leveren aan het terugdringen van het verzuim.
- 33 Zou een oudercontract kunnen bijdragen aan het terugdringen van het aantal incidenten tussen ouders en personeelsleden? 37
- Goede contacten tussen school en ouders en heldere afspraken tussen deze partijen over normen, waarden en gedragsregels kunnen bijdragen aan een sfeer waarin incidenten voorkomen kunnen worden. Daarbij is het van belang dat er niet alleen contact met ouders wordt gezocht als er problemen met hun kind zijn, maar ook als alles (nog) goed gaat. Wat bijdraagt aan het verminderen van incidenten is dat school en ouders van elkaar van tevoren weten wat ze van elkaar verwachten en wanneer en waarop ze elkaar daadwerkelijk aanspreken. Daar wil ik de school op aanspreken.
- De vorm van een contract tussen school en ouders kan daarbij een instrument zijn. Het is een zaak van school en ouders of ze dit gebruiken dan wel het op een andere manier doen.
- 34 Uit internationaal onderzoek naar lerarentekorten blijkt dat leraren vaak onvoldoende waardering putten uit hun beroep en dat veel landen er belang aan hechten om een sterke beroepsidentiteit te creëren voor leraren. Is de minister dit voor Nederland ook voornemens te doen? Vormen deze punten ook onderdeel van het beleidsplan onderwijspersoneel van de minister? 42
- Een belangrijke doelstelling van de Wet op de beroepen in het onderwijs (Wet BIO) is het vergroten van de beroepsidentiteit van de leraren. Zo zijn voor de leraren in het PO, VO en BVE onder regie van de beroepsgroep zelf bekwaamheidseisen ontwikkeld, die in een Algemene Maatregel van Bestuur op grond van die wet zullen worden vastgelegd. Meer dan ooit heeft de beroepsgroep daarmee een centrale rol in het debat over de kwaliteit van het beroep. Bekwaamheidseisen zullen periodiek worden herijkt. Zij vormen ook het richtpunt voor het onderhouden van bekwaamheid waarvoor onderwijsinstellingen in overleg met hun personeel beleid moeten ontwikkelen. Het resultaat daarvan wordt opgenomen in een bekwaamheidsdossier. Uiterlijk 2007 dient iedere onderwijsgevende over een bekwaamheidsdossier te beschikken. Het bekwaamheidsdossier versterkt de beroepsidentiteit van de leraar en vormt de basis voor diens verdere ontwikkeling. Dit staat beschreven in het Beleidsplan onderwijspersoneel. Ook op dit punt hebben beroepsgroepen zoals de Stichting beroepskwaliteit leraren en ander onderwijspersoneel (SBL) en de Nederlandse Schoolleidersacademie (NSA) een belangrijke rol.
- In navolging op eerdere campagnes loopt sinds september 2001 de imagocampagne 'Je groeit in het onderwijs'. Het primaire doel van de campagne is het imago van werken in het onderwijs te verbeteren. De effecten van de campagne zijn positief. Het beroep van leraar wordt door het algemene publiek als maatschappelijk relevant en positief beoordeeld. Thans wordt nagedacht over een eventueel vervolg van de campagne in 2005 en over de vorm van een eventuele campagne.
- 35 Medio 2003 waren er 9700 ID-ers (In- en Doorstroom-banen). Wat verwacht u van het aantal voor 2004-2005? 42
- Sinds 2003 hebben onderwijswerkgevers ruim 1000 ID-banen omgezet in een regulier gefinancierde baan. Het aantal werknemers dat nu nog op een ID-plaats werkzaam is in het onderwijs bedraagt een kleine 8700. De verwachting is dat dit aantal verder zal teruglopen onder invloed van het gemeentelijk beleid ten aanzien van de Wet Werk en Bijstand.
- Aangezien het beleid per gemeente sterk kan verschillen, is het op dit moment niet mogelijk een inschatting te maken van het totale effect. OCW laat onderzoek verrichten naar de verwachte ontwikkeling van het aantal ID-werknemers in het onderwijs en monitort het feitelijk verloop. De resultaten van het onderzoek zullen na de zomer beschikbaar zijn.
- 36 Zijn de onderwijsondersteuners ID-ers of WIW-ers (Wet Inschakeling Werkzoekenden)? Wat gebeurt er met deze ondersteunende activiteiten, nu ID-ers en WIW-ers wegbezuinigd worden? Wat heeft dat voor een effect voor de leerlingen en docenten? 42
- In het onderwijs werken zowel ID-werknemers als WIW-ers in ondersteunende functies.

- ID-ers zijn vast in dienst bij de onderwijswerkgever, WIW-ers worden ingehuurd tegen betaling van een inleenvergoeding. De bezuinigingen op gesubsidieerde arbeid hebben al geleid tot een daling van het aantal ID- en WIW-banen. Het is afhankelijk van het gemeentelijk beleid ten aanzien van de Wet Werk en Bijstand of er een verdere daling optreedt. Vanuit SZW is een regeling getroffen om te stimuleren dat ID-banen worden omgezet in een regulier gefinancierde baan. Op dit moment zijn in het onderwijs al ruim 1000 ID-banen op deze manier omgezet. Verder is het van belang onderscheid te maken tussen de extra ondersteunende functies die in het verleden zijn gecreëerd op basis van de ID- en de WIW-regeling, en de ondersteuning die wordt bekostigd op basis van de reguliere formatiebudgetten. Deze laatste ondersteuning blijft in ieder geval gehandhaafd.
- 37 In welke mate treffen de bezuinigingen de achterstandscholen zodat het lerarentekort nog verder op kan lopen met alle consequenties van dien? 43
- Het nieuwe beleid ten aanzien van gesubsidieerde arbeid heeft gevolgen voor alle werkgevers die ID-werknemers in dienst hebben. Het beeld van ID-banen in het onderwijs is heel divers: ze komen voor bij zowel grote als kleine scholen en in alle delen van het land. Er is geen concentratie van ID-werknemers bij achterstandsscholen. De bezuinigingen op gesubsidieerde arbeid leiden niet tot een oploop van het lerarentekort, aangezien ID-ers en WIW-ers alleen ondersteunende taken vervullen. Wel zou een vermindering van deze werknemers kunnen leiden tot een hogere werkdruk. Het is de verantwoordelijkheid van de school om dit tegen te gaan door waar nodig reguliere onderwijsondersteuners in te zetten.
- 38 Is er onderzoek onder leraren gedaan hoe het beroep aantrekkelijker te maken is en welke maatregelen effectief zijn om het lerarentekort terug te dringen? 45 56
- Sinds 2000 zijn enkele onderzoeken uitgevoerd waarin aspecten van de vraag aan de orde zijn geweest (variatie en afwisseling, begeleiding van beginnende leraren, wervings- en bindingspremies, gezonde en langdurige arbeidsparticipatie van ouderen, redenen om voor een lerarenopleiding te kiezen, redenen om voor een baan binnen of buiten het onderwijs te kiezen). Zoals door mij eerder toegezegd loopt op dit moment een grootschalig cohortonderzoek naar loopbanen binnen het onderwijs, waaruit voor verscheidene jaargangen afgestudeerden van de lerarenopleidingen (inclusief jaargang 2003) zal kunnen worden afgeleid welke motieven een rol spelen bij in-, door en uitstroom op de onderwijsarbeidsmarkt.
- De maatregelen die zijn getroffen en de (pilot)projecten die zijn opgestart met het oog op het verlichten en op lange(re) termijn tegengaan van de tekortenproblematiek, worden gemonitord en geëvalueerd. In de Nota Werken In Het Onderwijs wordt jaarlijks verslag gedaan van de bevindingen van deze onderzoeken. Vanzelfsprekend worden de betreffende onderzoekspublicaties ook integraal aangeboden, zowel in gebonden vorm als op het OCW-plein.
- 39 Zijn feminisering van het onderwijs en meer parttime banen, net als in andere landen, ook in Nederland oorzaken voor tekorten? 48
- Nee, de tekorten in het onderwijs worden niet veroorzaakt door het aantal parttimers en het grote aantal vrouwen in het onderwijs. In het onderwijs werken relatief veel vrouwen in deeltijd. Ruim 60% van de vrouwen kiest daar ook bewust voor. Enerzijds betekent dit dat scholen bij vacatures extra mensen moeten werven, en dat betekent een extra belasting voor het management. Anderzijds moeten veel hbo- (20 procent) en WO-afgestudeerden (30 procent) die in het onderwijs gaan werken met tegenzin een deeltijdbaan accepteren. Dit komt in het VO met name door de versnippering van uren. De meeste leerkrachten zijn echter tevreden over hun aanstellingsomvang.
- Veel vrouwen willen in deeltijd werken vanwege de zorg voor het huishouden en/of de kinderen. Het feit dat het in het onderwijs mogelijk is om deeltijd te werken beweegt vrouwen om (weer) in het onderwijs te gaan werken. Vanuit dat licht draagt de mogelijkheid tot parttime werken bij aan het oplossen van de tekortenproblematiek. Tot slot wijs ik u erop dat de gemiddelde aanstellingsomvang in het onderwijs 0,78 bedraagt. In de tekortregio's bedraagt de aanstellingsomvang 0,8.

- 40 Wat gebeurt er met de onderwijsassistenten die voornamelijk in het westen van het land werken, nu de gewichtenregeling aan verandering onderhevig is? Wat zijn de gevolgen hiervan? 50
- De gevolgen zijn niet aan te geven, omdat dit het beleid van de school betreft. Voornemens op het terrein van de gewichtenregeling volgen binnenkort.
- 41 Verwacht de Onderwijsinspectie een positief effect van de verhoging van de bijdrage voor zij-instromers tot 15.000 euro op de begeleiding van nieuwe leraren? 55
- De inspectie juicht maatregelen voor de aanpak van het lerarentekort toe. Dat geldt ook voor de maatregelen voor zij-instromers. Wat het effect van deze maatregelen is, moet uiteraard afgewacht worden.
- 42 Welke ‘grote gevolgen’ heeft het scholen van zij-instromers voor de lerarenopleidingen met betrekking tot de digitale didactiek? 55
- De scholing van zij-instromers zou grote gevolgen kunnen hebben voor de lerarenopleidingen. Door de opzet van deze scholing is duidelijk geworden aan welke concrete leerbehoeften de lerarenopleidingen moeten voldoen om aan te sluiten bij de praktijksituaties van de zij-instromers. Dat zou ingrijpende veranderingen met zich mee kunnen brengen voor de lerarenopleidingen, onder andere in het denken over digitale didactiek.
- 43 Kan aangegeven worden hoe het staat met het streven, vastgelegd in de WOT, scholen eenmaal per jaar te bezoeken? 59
- De werkwijze van de inspectie is sinds de inwerkingtreding van de WOT als volgt: De inspectie bezoekt alle scholen in een cyclus van 4 jaar éénmaal met een periodiek kwaliteitsonderzoek, waarbij alle kwaliteitsaspecten worden beoordeeld. Als de kwaliteit van het onderwijs op een school reden tot zorg geeft, bezoekt de inspectie een school vaker voor een dergelijk onderzoek. In een jaar waarin een school geen periodiek kwaliteitsonderzoek krijgt, voert de inspectie een jaarlijks onderzoek uit. Hierbij wordt de vinger aan de pols gehouden ten aanzien van in ieder geval de opbrengsten, de vorderingen die de school maakt sinds het vorige inspectie-onderzoek en zo nodig ook de kwaliteitszorg.
- Zoals de Inspectie van het onderwijs in haar Jaarverslag 2003 heeft aangegeven was het aantal periodieke kwaliteitsonderzoeken in de sectoren primair en voortgezet onderwijs kleiner dan gepland. Het aantal jaarlijkse onderzoeken was in de meeste sectoren groter dan gepland, deels ter compensatie van achterblijvende aantal periodieke kwaliteitsonderzoeken. Belangrijke reden van het laatste is dat de capaciteitsuitbreiding in 2003 niet het gehele jaar kon worden benut. De nieuwe medewerkers die begin 2003 in dienst traden moesten eerst geschoold worden en konden dus niet direct productief aan de slag. Daarnaast moesten de zittende medewerkers geschoold worden in - en natuurlijk ook wennen aan - het gebruik van de nieuwe toezichtkaders. Voorts was het onderliggende instrumentarium pas per 1 april volledig operationeel. De ontwikkeling daarvan had vertraging opgelopen omdat bij de behandeling van de Wet op het onderwijstoezicht in de Kamer op de valreep nog wijzigingen waren aangebracht.
- 44 Hoe wordt omgegaan met digitaal administratief toezicht. Wat zijn Telejo's ? 59
- De inspectie geeft bij de uitvoering van de schoolonderzoeken prioriteit aan de periodieke kwaliteitsonderzoeken. Gegeven de haar beschikbare capaciteit is de inspectie niet in staat om, naast de uitvoering van de periodieke kwaliteitsonderzoeken, alle scholen die een jaarlijks onderzoek krijgen, ook daadwerkelijk te bezoeken. Een aantal van de jaarlijkse onderzoeken wordt uitgevoerd in de vorm van een bureau-onderzoek. Hierbij komen overigens dezelfde onderdelen aan bod als bij een jaarlijks onderzoek in de vorm van een bezoek. Deze vorm van jaarlijks onderzoek wordt gereserveerd voor scholen waar bij een vorig onderzoek de kwaliteit op orde was, waar geen negatieve signalen over zijn binnengekomen en waarvan de risico-analyse geen negatief beeld oplevert.
- De inspectie is bezig om de jaarlijkse onderzoeken die de vorm krijgen van een bureau-onderzoek te ontwikkelen. Hierbij worden in de vorm van pilots verschillende manieren ontwikkeld. Deze pilots houden in dat de inspectie de beschikbare informatie aanvult met recente informatie, via een vragenlijst. In een enkel geval wordt deze informatie over de

- school nog geverifieerd dan wel aangevuld via een telefonisch contact met de school. Daarom werd op een enkel inspectiekantoor deze vorm van onderzoek soms wel eens 'telejo' (= een jaarlijks onderzoek op afstand) genoemd.
- In gevallen waarin het bureau-onderzoek aanwijzingen oplevert voor een risicovolle ontwikkeling van de school, wordt het bureau-onderzoek aangevuld met een bezoek aan de school, als onderdeel van het jaarlijks onderzoek. Zowel bij het jaarlijks onderzoek in de vorm van een bezoek als bij het bureau-onderzoek ontvangen de scholen een rapportage met de oordelen van de inspectie.
- 45 Hoe draagt de Onderwijsinspectie in haar werkwijze en normering bij aan het terugdringen van de administratieve lastenverlichting en regeldruk? 59
- De inspectie heeft een aantal acties in werkwijze en normering ondernomen die bijdragen aan de administratieve lastenverlichting. De huidige werkwijze van de inspectie is proportioneel, dat wil zeggen dat de inspectie enerzijds gebruikt maakt van gegevens die scholen beschikbaar stellen via o.a. zelfevaluaties en anderzijds de frequentie van het toezicht afstemt op de kwaliteit van de school. Beide situaties dragen bij aan de lastenverlichting van de scholen.
- Andere ontwikkelingen binnen de inspectie die bijdragen aan de lastenverlichting zijn het vergroten van de efficiëntie van vragenlijsten die de inspectie gebruikt ter voorbereiding van schoolbezoeken door enerzijds alleen te vragen naar gegevens die nog niet bij de inspectie bekend zijn en anderzijds over te stappen naar een systeem van elektronische bevraging.
- Ten behoeve van risico-analyses maakt de inspectie optimaal gebruik van gegevens die scholen al aan andere partijen beschikbaar hebben gesteld. Ook deze laatste ontwikkelingen dragen bij aan de administratieve lastenvermindering.
- 46 Wie bepaalt de criteria voor de door de Onderwijsinspectie gehanteerde risicoanalyses? Kan de Kamer van die risicoanalyses en de bijbehorende criteria een afschrift ontvangen? 59
- De risico-analyses zijn voor de inspectie een hulpmiddel om te bepalen of de ontwikkelingen op scholen zodanig zijn dat deze eerder dan gepland bezocht moeten worden. Deze risico-analyses inspectie worden dus niet gebruikt om de kwaliteit van het onderwijs te beoordelen. Naast alles wat bij de inspectie over scholen bekend is, vormen deze analyses een tweede bron om te bewaken of scholen eerder bezocht moeten worden dan met de school is afgesproken.
- De criteria die van belang zijn om te bepalen of er ten aanzien van een school actie ondernomen moet worden, worden door de inspectie bepaald en zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van het risicomodel. Dit model en de wetenschappelijke verantwoording daarvan kan aan de Kamer beschikbaar worden gesteld.
- 47 Heeft de Onderwijsinspectie bij het opstellen van het Onderwijsverslag 2002/2003 gebruik gemaakt van recente gegevens, afkomstig van inspectiebezoeken in 2003? 59
- Het Onderwijsverslag is het verslag over het voorafgaande onderwijsjaar en niet het voorafgaande kalenderjaar. Het Onderwijsverslag dat nu aan de orde is, heeft dus betrekking op de school- en instellingsbezoeken die tussen september 2002 en juli 2003 zijn uitgevoerd. In enkele gevallen (aardrijkskunde en geschiedenis, sbo) hebben we ons op oudere gegevens gebaseerd.
- 48 Hoe bevordert de Onderwijsinspectie de actualiteit van de kwaliteitskaarten en hoe wordt voorkomen dat die kaarten gebaseerd zijn op verouderde informatie? 59
- De gegevens voor deze kaarten ontleent de inspectie aan de Jaarlijkse Onderzoeken en aan de Periodieke Kwaliteitsonderzoeken die op het overgrote deel van de scholen eens in de drie jaar en op BVE-instellingen eens in de vier jaar plaatsvinden. De jaarlijkse onderzoeken leveren ten behoeve van de kwaliteitskaarten alleen gegevens op over de opbrengsten van de scholen. De andere gegevens van de kaarten worden ontleend aan de periodieke kwaliteitsonderzoeken. Dit houdt in dat jaarlijks het oordeel over de opbrengsten op de kaarten wordt geactualiseerd. Voor de actualisering van de andere gegevens is de inspectie afhankelijk van het moment waarop een nieuw Periodiek Kwaliteitsonderzoek plaatsvindt.
- Omdat niet alle gegevens op de kaarten even actueel zijn, wordt op de kaart vermeld op welk moment deze gegevens zijn verzameld. Ook wordt op deze kaarten vermeld, dat

- sommige zaken verouderd kunnen zijn en dat men naar het moment van gegevensverzameling moet kijken.
- 49 Wat zijn de mogelijkheden voor schoolbesturen om kanttekeningen te plaatsen bij of bezwaar aan te tekenen tegen het oordeel van de Onderwijsinspectie en in hoeverre worden die kanttekeningen en bezwaren ook openbaar? Geldt dit ook voor scholen die worden aangemerkt als 'zeer zwak'?
- In de procedure rond de afhandeling van inspectierapporten is voorzien dat schoolbesturen de gelegenheid krijgen op het rapport te reageren. In het geval schoolbesturen en de inspectie niet tot overeenstemming komen over kanttekeningen of bezwaren tegen inspectie-oordelen, worden de afwijkende c.q. afwijzende opvattingen van het schoolbestuur opgenomen in het inspectierapport, en dus samen met de oordelen van de inspectie openbaar gemaakt.
- Met de besturen van zeer zwakke scholen maakt de inspectie afspraken over het verbetertraject zoals het door de school wordt opgesteld. Ook dergelijke bestuurlijke reacties worden aan het rapport toegevoegd.
- 50 Wat is de toegevoegde waarde van het publiceren van deze resultaten van tussentoetsen of eindtoetsen in een schoolgids? Wat zegt dat over een school?
- Er zijn grote verschillen in de resultaten die scholen bij hun leerlingen weten te bereiken. Dat geldt ook voor scholen die een vergelijkbare leerlingenpopulatie hebben. De verschillen in de resultaten van leerlingen op scholen met een vergelijkbare leerlingen populatie zijn een zeer belangrijke indicator voor de kwaliteit van het onderwijs op de betreffende school.
- De resultaten op begin- en tussentoetsen hebben een belangrijke aanvullende waarde. De tussentijdse resultaten werpen hun schaduw vooruit op de opbrengsten aan het eind van het basisonderwijs en vormen daardoor een voorspeller voor de opbrengsten aan het eind van het basisonderwijs. Begintoetsen stellen scholen in staat om duidelijk te maken wat de beginsituatie van hun leerlingen was. En dat is weer belangrijk omdat scholen daarmee de gelegenheid hebben om aan te geven wat de toegevoegde waarde van hun onderwijs is en dat is relevante informatie voor ouders
- 51 Kan de Onderwijsinspectie inzicht verschaffen in hoe scholen de kwaliteit van het toezicht beoordelen?
- Uit onderzoek van de inspectie onder scholen voor PO en VO die in 2003/2004 zijn bezocht blijkt dat scholen overwegend tevreden zijn over de kwaliteit van het toezicht. Uitgedrukt in een schoolcijfer waarderen de scholen voor PO en VO het toezicht met ruim een 7,5. Een nagenoeg vergelijkbaar oordeel komt naar voren in de enquête die de Algemene Vereniging van Schoolleiders onlangs onder haar leden gehouden. Op de stelling: 'Ik ben tevreden over de wijze waarop de inspectie het onderzoek heeft uitgevoerd' kon gescoord worden tussen 1 en 4. De gemiddelde score van de schoolleiders lag op 3.41.
- 52 Hoe zijn uitkomsten waaruit blijkt dat de kwaliteitszorg in het hoger beroepsonderwijs (hbo) en het wetenschappelijk onderwijs (wo) matig is, te rijmen met het streven om 'topopleidingen' en 'topuniversiteiten' te creëren, in een kwaliteitszorgsysteem dat klaarblijkelijk nog in de kinderschoenen staat?
- Het kwaliteitszorgsysteem waarborgt een basiskwaliteit. De toetsingskaders die in het hbo en het wo worden gebruikt, bevatten o.a. het interne kwaliteitszorgsysteem als aspect. Dit aspect werd in de visitaties die in 2003 zijn samengevat veelal als onvoldoende beoordeeld. In het oude systeem hebben opleidingen twee jaar de tijd om geconstateerde tekortkomingen weg te werken. In het nieuwe accreditatiesysteem moeten alle aspecten, o.a. de interne kwaliteitszorg, op het moment van accreditatie in orde zijn. Over de gehele linie vindt dus aanscherping van de kwaliteit van opleidingen plaats. Een dergelijke aanscherping van de kwaliteitszorg vormt de uitgangsbasis waarop zich "toppen" kunnen vormen.
- 53 Het geringe aantal meisjes dat in havo en vwo voor de natuurprofielen kiest is volgens Onderwijsinspectie het belangrijkste knelpunt voor het tekort aan hoger opgeleide bèta's en technici. Wat is volgens u er de oorzaak van dat Nederland met een gemiddelde van 6%, afwijkt van de andere landen in Europa, aangezien het Europees gemiddelde op 9% ligt.

- Het is niet mogelijk om hierover sluitende uitspraken te doen. De Inspectie voor het Hoger Onderwijs geeft zelf een “sorteercultuur” in het onderwijs aan als een van de mogelijke oorzaken. In ieder geval geeft het gegeven extra urgentie aan de noodzaak ons in de aanpak te richten op het onbenut potentieel aan vrouwen en meisjes in de bèta en techniek.
- 54 Welke consequenties verbindt u aan de constatering dat een structurele aanpak van de bèta-achterstand van ons land voor de langere termijn zal moeten plaatsvinden in het traject dat aan de studiekeuze voorafgaat? 79
- In het deltaplan bèta/techniek worden maatregelen over de gehele (onderwijs)keten voorgesteld, dus zowel vóór als ná de studiekeuze. Een voorbeeld is het actieprogramma voor verbreding van techniek in het basisonderwijs, dat de komende jaren gaat worden uitgevoerd.
- 55 De kwaliteitszorg op de scholen voor voortgezet onderwijs voldoet maar in 36% van de gevallen aan de eisen die de Inspectie daaraan stelt. Gaat het hier om aspecten die de scholen moeten uitvoeren of hebben de scholen op dit punt ook ruimte voor eigen beleid? Hebben de leerlingen op scholen waar die kwaliteitszorg niet voldoende is, minder kansen binnen het voortgezet onderwijs en binnen het vervolgonderwijs dan op scholen waar dit wel het geval is? 82
- De eisen die de inspectie stelt aan kwaliteitszorg zijn uitgewerkt in zes indicatoren zoals die ook in het onderwijsverslag staan opgenomen (tabel 4.2)
Bij de opstelling van het toezichtskader heeft de inspectie met het onderwijsveld overeenstemming bereikt over kwaliteitskenmerken en indicatoren.
Hoe scholen deze aspecten/indicatoren invullen is aan de scholen zelf.
Uit onderzoek is gebleken dat er een positief verband is tussen effectiviteit van een school en de aanwezigheid van kwaliteitszorg. De kansen van leerlingen worden hiermee dus vergroot.
- 56 Kunt u oorzaken noemen voor het feit dat het percentage geslaagden in de Tweede Fase hoger is dan in de oude stijl? Kan een oorzaak zijn dat door de verbreding de diepgang minder is? 83
- Er zijn geen oorzaken bekend voor de hogere slaagcijfers in de tweede fase havo/vwo. Dat het examen zich nu uitstrekt over een groter aantal vakken betekent dat er voor bepaalde vakken nu minder tijd beschikbaar is; daarnaast wordt er meer aandacht besteed aan elementen zoals diverse vaardigheden en zijn er inhoudelijke onderdelen toegevoegd. Dit maakte het onvermijdelijk om bepaalde delen van de inhoud van de oude vakken te schrappen bij de vaststelling van de nieuwe programma's. Het is vrijwel onmogelijk om op grond van dit geheel een uitspraak te doen over wijzigingen in de diepgang per vak. Bij de consequenties voor de moeilijkheidsgraad moet bovendien rekening worden gehouden met de tijd die per vak beschikbaar is.
- 57 Betekent het feit dat het totale exploitatieresultaat in het voortgezet onderwijs afgenomen is, terwijl de financiële positie van de gezamenlijke vo-instellingen al goed gekwalificeerd kan worden, dat er geen reden tot zorg is? 89
- Er zou een zorgelijke situatie kunnen ontstaan als er gedurende meerdere jaren een negatief exploitatieresultaat geboekt wordt, gepaard gaande met sterk verslechterende solvabiliteit- en liquiditeitsratio's. Daar is nu geen sprake van. Het exploitatieresultaat is nog steeds positief en de solvabiliteit is stabiel.
N.B. Deze vraag heeft betrekking op pag. 89 van het jaarverslag 2003 maar is gesteld n.a.v. het onderwijsverslag 2003.
- 58 Zet de dalende trend in de liquiditeit die de laatste vijf jaar zichtbaar is, zich naar de toekomst toe door? Wat is de reden hiervoor? 90
- Een verklaring kan zijn dat de scholen na invoering lumpsum zijn begonnen met een voorzichtig financieel beleid met een hoge liquiditeitswaarden als kenmerk. Nu de scholen steeds meer gewend raken aan de lumpsumsystematiek en ze buffers hebben gevormd tegen financiële risico's kan het financiële beleid daarop worden afgestemd. Het ligt in de lijn der verwachting dat deze trend zich doorzet.
N.B. Deze vraag heeft betrekking op pag. 90 van het jaarverslag 2003 maar is gesteld n.a.v.

het onderwijsverslag 2003.

- 59 Wat is de reden dat de personele lasten in 2002 zo sterk zijn gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren? 91

Dat de toename van de personele lasten het laatste jaar boven het niveau van de voorgaande jaren ligt is opmerkelijk, maar ook betrekkelijk. Het relatieve aandeel van de personele lasten lijkt zich immers te stabiliseren ten opzicht van de totale lasten (80.5% in 2001 en 80.6% in 2002). Het leek mij nuttig om U hier op te wijzen. Ik zal deze ontwikkeling blijven volgen. Het is echter nu te vroeg voor een uitgebreid onderzoek dat mogelijk meer licht op de zaak werpt.

	1998	1999	2000	2001	2002
Lasten	3.524,4	3.785,2	4.151,6	4.524,3	5.045,1
Personele lasten	2.896,6	3.097,9	3.353,1	3.641,4	4.067,1
	82,2%	81,8%	80,8%	80,5%	80,6%

(Bron: Kerncijfers 1999-2003, pag.53)

N.B. Deze vraag heeft betrekking op pag. 91 van het jaarverslag 2003 maar is gesteld n.a.v. het onderwijsverslag 2003.

- 60 Valt er een cultuuromslag te verwachten als de bètavakken daadwerkelijk strenger beoordeeld worden dan andere vakken, hetgeen afschrikwekkend kan zijn voor scholieren om een bètaprofiel te kiezen? 91

Zoals ik in mijn beleidsreactie op het Onderwijsverslag al heb opgemerkt, neem ik mij de opmerkingen van de inspectie ter harte over het pedagogisch-didactisch functioneren van bèta-leerkrachten, die kan leiden tot een 'sorteercultuur'. Deze kan inderdaad bepaalde groepen leerlingen, met name meisjes, buitensluiten bij de keuze voor bètavakken. Het is duidelijk dat het bij de bètavakken niet bij vakinhoudelijke vernieuwingen mag blijven, maar dat er ook veranderingen op pedagogisch-didactisch terrein nodig zijn. In de verdere uitwerking van het Deltaplan bèta/techniek zal daar specifieke aandacht aan worden besteed.

- 61 Vindt u dat scholen in het aanbod van algemene vaardigheden en in de samenhang tussen vakken mogen verschillen? 93

Scholen mogen verschillen in de wijze waarop zij het onderwijs inrichten zolang zij zich houden aan de voorschriften zoals neergelegd in bij voorbeeld kerndoelen en examenprogramma's. Indien keuzes in zekere richting vanuit een bepaald oogmerk (bij voorbeeld: de bevordering van bètastudies) de voorkeur verdienen, kan dit door voorlichting en andere activiteiten onder de aandacht van de scholen worden gebracht.

- 62 Wat is de oorzaak dat sommige scholen weinig ondernemen om hun leerlingen voor bèta - en technische opleidingen te motiveren en niet deelnemen aan bijvoorbeeld de activiteiten van Axis en Jetnet? 94

Veel bètapromotieactiviteiten zoals die van Axis en Jetnet zijn van zeer recente oorsprong; mede daarom is nog slechts een minderheid van de scholen er actief bij betrokken. Aan andere zaken die een positieve samenhang vertonen met de bètadoorstroom van een school zoals nationale en internationale wedstrijden (olympiades) wordt wel door de meeste scholen deelgenomen. De redenen waarom sommige scholen op dit gebied minder actief zijn, zijn niet exact bekend. Wel heeft de inspectie een reeks suggesties verzameld voor wat scholen hieraan zouden kunnen doen. Daaraan zal ook bij de uitwerking van het Deltaplan bèta/techniek aandacht aan worden besteed.

- 63 Welke criteria worden gehanteerd om een school 'een zeer zwakke school' te noemen? Zijn dat externe of interne factoren en indien beide: wat is de verhouding? 100

Als de opbrengsten de laatste drie jaar duidelijk onder het niveau liggen dat gezien de samenstelling van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht én de kwaliteit van de onderwijsprocessen op cruciale onderdelen tekortschiet, spreekt de inspectie van een zeer

zwakke school. Ter illustratie: als een school gebruikt maakt van de Cito-Eindtoets en de laatste drie jaren steeds ten minste 2,5 punt lager scoorde dan het landelijk gemiddelde van scholen uit dezelfde schoolgroep (bepaald door het aandeel leerlingen dat behoort tot de doelgroepen van het onderwijsachterstandenbeleid), is duidelijk sprake van te lage opbrengsten.

De criteria voor het benoemen van een school als een zeer zwakke school zijn dus alleen gebaseerd op interne factoren. Dit neemt uiteraard niet weg dat een school door de invloed van externe factoren zeer zwak geworden kan zijn. Verder komt het nogal eens voor dat externe factoren een versterkende invloed hebben op een toch zwak intern proces. Zo zien we bijvoorbeeld dat in deze periode van lerarentekort dat op zeer zwakke scholen de mobiliteit onder leraren groter is dan op de overige scholen.

- 64 Blijft de trend tot vermindering van het tekort van leraren op de basisschool voortduren, nu de regering veel bezuinigingen heeft doorgevoerd waarbij veel assistenten (waarbij WIW-ers en ID-banen) verdwijnen? 102

Ik verwacht niet dat de bezuinigingen rond de WIW en ID- banen leiden tot meer vacatures in het onderwijs. ID' ers en WIW' ers vervullen ondersteunende taken in- en om de klas. Het beïnvloedt de trend tot vermindering van het lerarentekort dan ook niet. Het effect van deze bezuinigingen kan in sommige gevallen voelbaar zijn in de school door een verhoogde werkdruk. De school is verantwoordelijk om reguliere onderwijsondersteuners in te zetten en een eventueel verhoogde werkdruk tegen te gaan.

Het aantal WIW- en ID banen in het onderwijs loopt geleidelijk terug. Op dit moment werken 8700 mensen met een ID- baan in het onderwijs. Vorig jaar ging het nog om 9700. Deze arbeidskrachten zijn vooralsnog niet aan de sector verloren gegaan. In de periode 2003 tot en met mei 2004 zijn 1030 ID' ers doorgestroomd naar een reguliere baan. Het onderwijs kende in 2002 bijna 5000 personen met een WIW baan. Ook dit aantal wordt geleidelijk kleiner.

- 65 Is het voor kleinere scholen (zonder breder bestuurlijk verband) goed mogelijk om in voldoende mate een kwaliteitsverbetering te realiseren? 105

Ja, ook voor deze scholen is dat mogelijk. De kwaliteitsverbetering doet zich over de hele linie voor. Met andere woorden er zijn ook scholen die in een kleiner bestuurlijk verband functioneren waarbij sprake is van kwaliteitsverbetering. Naast het handelen van de schoolleider en het team dat daarvoor cruciaal is, kunnen ook deze scholen een beroep doen op ondersteuning vanuit de educatieve ondersteuningsstructuur en projecten zoals Q*Primair.

- 66 Heeft de Onderwijsinspectie ook aanbevelingen geformuleerd om de veiligheid op basisscholen te verbeteren? Zo neen, waarom niet? Welke maatregelen wil u voorstellen om de veiligheid op de basisscholen te verbeteren? Wat is de reden dat een hoog percentage basisscholen niet over een pestprotocol beschikt? Op welke wijze kunnen lastige ouders in toom gehouden worden? 109 110

De inspectie heeft in afwachting van het in voorbereiding zijnde beleid van de minister op dit punt geen aanbevelingen gegeven. De inspectie heeft geen eigen voorstellen op dit punt en sluit zich aan bij het beleid van de minister.

Het veilig en structurerend pedagogisch klimaat van de basisscholen is over het algemeen 'voldoende' of 'goed'. Ook andere onderzoeken laten een positief algemeen beeld zien (Regioplan, 2003 en Research voor Beleid, 2004). Echte geweldsincidenten zijn zeldzaam. Duidelijkheid over de regels en omgangsvormen ('normen en waarden') van de school, verwachtingen expliciteren van ouders en school aan elkaar kunnen eraan bijdragen dat situaties niet uit de hand lopen.

Het feit dat een derde van de basisscholen nog niet over een pestprotocol beschikt, is ontleend aan onderzoek van Dekker, Diepeveen en Krooneman (2003). Helaas zijn er geen gegevens bekend over wat hiervoor de reden is. Dit wil overigens niet zeggen dat deze scholen geen anti-pestbeleid voeren. Soms is sprake van andere maatregelen (zie vraag 18). Onderzoek van Regioplan (Sociale veiligheid op de basisschool, mei 2003) kon geen relatie aantonen tussen het hebben van een pestprotocol, afname van zwaar pesten of de beleving van de veiligheid door ouders en kinderen.

- In het plan van aanpak ‘Veiligheid in het onderwijs en de opvang van risicoleerlingen’, dat in mei 2004 naar de Tweede Kamer is gezonden, en in de deze maand toe te zenden Koers PO zet ik de maatregelen uiteen die ik de komende jaren nodig acht om een veilig schoolklimaat te bevorderen en de betrokkenheid van de medeverantwoordelijke ouders te verbeteren.
- 67 Hoe en op grond van welke criteria beoordeelt de Onderwijsinspectie of er sprake is van een uitdagende leeromgeving, de kwaliteit van het didactisch handelen en een afstemming op de leerbehoeften? 110
- De criteria die de scholen hanteren bij ‘uitdagende leeromgeving’, ‘didactisch handelen’, ‘afstemming op de leerbehoeften’ en andere zaken zijn uitvoerig beschreven in handboeken voor inspecteurs die openbaar toegankelijk zijn en in brochures voor scholen. Scholen kunnen deze instrumenten gebruiken voor hun eigen zelfevaluaties.
- 68 Wat bent u voornemens te doen met de constatering uit een internationaal onderzoek dat de kwaliteit van het didactisch handelen van leraren verbetering behoeft? 110
- Het onderzoek waaraan wordt gerefereerd, is uitgevoerd door inspecteurs uit vier landen, waaronder Nederland. Ik ga ervan uit dat de inspectie de vinger aan de pols zal houden en in het contact met de onderwijsinstellingen op verbeterpunten wijst. Verder wijs ik erop dat periodiek visitatie plaatsvindt van de lerarenopleidingen met aansluitend een beoordeling door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). De uitkomsten hiervan kunnen leiden tot verbeteracties. Zo ook is het mogelijk dat de bekwaamheidseisen waaraan leraren moeten voldoen, indien daartoe aanleiding bestaat, worden aangescherpt. Eenmaal per zes jaar vindt een herziening van de bekwaamheidseisen plaats. Lerarenopleidingen moeten zich richten op die bekwaamheidseisen. Onderwijsinstellingen zijn er verantwoordelijk voor dat het personeel zijn bekwaamheid onderhoudt en dat het resultaat daarvan in een bekwaamheidsdossier voor elk personeelslid wordt bijgehouden. Verbetering van het didactisch handelen kan daarbij aan de orde zijn.
- 69 Hoe gaat een school gestimuleerd worden wél maatregelen op langere termijn te nemen, gezien de constatering dat 30% van de scholen geen maatregelen neemt als leerlingen aan het eind van groep 3 nog niet kunnen lezen. 111
- Zie het antwoord op vraag 11.
- 70 Bevordert de Onderwijsinspectie het gebruik van een begintoets om in relatie tot de eindtoets de opbrengsten van een school te bepalen? Zo ja, waarom? 116
- De inspectie stimuleert het gebruik van methode-onafhankelijke toetsen in de kleuterbouw als onderdeel van het leerlingvolgsysteem. Scholen die de resultaten van hun leerlingen aan het eind van het basisonderwijs kunnen afzetten tegen de beginsituatie van die leerlingen zijn in staat om ook zelf een inschatting te maken van de toegevoegde waarde van hun onderwijs. We merken overigens dat leraren met beroepstrots verwijzen naar de resultaten die ze bij hun leerlingen bereikt hebben. Ze verwijzen daarbij graag naar het niveau waarop ze die leerlingen in hun klas hebben binnengekregen.
- 71 Betekent de constatering dat de voorspellende waarde van begintoetsen nog iets groter wordt wanneer ook milieu en etniciteit meeweegt, dat men zich ook veel bureaucratie zou kunnen besparen indien men zou vasthouden aan de welbekende gewichtenregeling? Zo neen, waarom niet? 116
- Met de nieuwe gewichtenregeling wordt beoogd beter aan te sluiten bij feitelijke achterstanden. Door een combinatie van elementen die deels nieuwe en deels elementen uit de bestaande gewichtenregeling vertegenwoordigen, zal worden tegemoet gekomen aan de problemen die met de huidige gewichtenregeling onvoldoende kunnen worden opgelost. De hoofdlijnen van de nieuwe gewichtenregeling volgen binnenkort.
- 72 Welke criteria van de huidige gewichtenregeling zijn niet adequaat genoeg en geven een andere uitkomst dan een toets op feitelijke achterstand? 116
- Er is geen één op één vergelijking te maken tussen de criteria van de huidige gewichtenregeling en het overgaan op een systeem waarin het toetsen van feitelijke achterstanden de basis vormt voor de toekenning van gewichtengelden.

- Bepaalde elementen uit de bestaande gewichtenregeling zijn waardevol en komen ook in de nieuwe gewichtenregeling terug. Door een combinatie van deels nieuwe en deels bestaande elementen beoogt de nieuwe gewichtenregeling beter aan te sluiten bij feitelijke achterstanden. De hoofdlijnen van de nieuwe gewichtenregeling volgen binnenkort.
- 73 Hoe ernstig beoordeelt u de situatie dat slechts 38% van de onderzochte opleidingen positief scoort op het onderdeel kwaliteitszorg? Wanneer denkt u dat deze situatie in orde zal zijn? 117
- De inspectie constateert in het onderwijsverslag 2003, dat nog geen 40% van de onderzochte opleidingen in staat is om de kwaliteit systematisch te borgen en verbeteren. Dit betekent dat een essentieel onderdeel van het zelfregulerend vermogen van instellingen nog te weinig ontwikkeld is. Positief is, dat vergeleken met het onderwijsverslag van 2002 een stijging van opleidingen met een voldoende score op het onderdeel kwaliteitszorg is te zien, nl. van 21% naar 38%. Ook is positief, dat na heronderzoeken de grootste verbetering bij het aspect kwaliteitszorg is te zien. Mijn ambitie is, om in 2006 te komen tot een ‘voldoende’ oordeel van de onderwijsinspectie op het kwaliteitsaspect ‘kwaliteitsborging en –verbetering bij alle (onderzochte) bve-instellingen. Kwaliteitsborging en –verbetering en adequate verantwoording over de resultaten is primair een verantwoordelijkheid van de bve-instellingen. In Koers BVE is opgenomen hoe het zelfregulerend vermogen van de onderwijsinstellingen vergroot kan worden. Een belangrijke wijziging in de bestuurlijke verhoudingen tussen de overheid en de bekostigde instellingen is daartoe in voorbereiding. Hierbij is uitgangspunt het vergroten van de responsiviteit van instellingen, een goed functionerend systeem van prestatieafspraken en monitoring via onder andere openbare benchmarks. Ook wordt flankerend beleid uitgevoerd om instellingen te prikkelen tot betere kwaliteitszorg en verantwoording. Het aangescherpte handhavings- en sanctiebeleid, vernieuwde proportioneel inspectietoezicht volgens de Wet op het Onderwijs Toezicht en de versterking van het interne toezicht in de instellingen (Raden van toezicht) vormen tevens een stimulans voor de ontwikkeling van kwaliteitszorg.
- 74 Rooms-katholieke scholen doen het relatief beter dan openbare of protestants-christelijke scholen. Een mogelijke verklaring, stelt de Onderwijsinspectie, is dat rooms-katholieke basisscholen relatief vaker leerlingen doorverwijzen naar het speciaal basisonderwijs (sbo). Wat is de verklaring hiervoor? 122
- Een sluitende verklaring voor de constatering van de inspectie dat rooms-katholieke basisscholen meer verwijzen is nog niet voorhanden. De inspectie zelf wijst er in het onderwijsverslag op dat instellingen voor speciaal basisonderwijs ongelijk zijn gespreid over het land. Ik neem aan dat het aantal verwijzingen samenhangt met de beschikbaarheid van voorzieningen in de naaste omgeving. Rooms-katholieke scholen komen vooral in het zuiden van Nederland voor. Het zuiden van Nederland heeft historisch gezien een hoger deelnamepercentage van leerlingen op een speciale school voor basisonderwijs, omdat er in het zuiden in de jaren negentig een relatief groot aanbod was van speciale scholen voor basisonderwijs. Dit betekent echter niet dat er een causaal verband bestaat tussen verwijzing naar SBO en de denominatie van scholen.
- 75 Wanneer zal de Onderwijsinspectie in het kader van het nieuwe toezichtinstrument zelf sbo-scholen gaan bezoeken, zodat een objectieve waardering van de stand van het speciaal onderwijs op basisscholen kan worden gegeven? 123
- De SBO-scholen worden in 2004 bezocht met een Jaarlijks Onderzoek. Vervolgens zal de ene helft van deze scholen in 2005 met een Periodiek Kwaliteitsonderzoek worden bezocht, de andere helft in 2006.
- 76 Is naar uw mening sprake van voldoende gecoördineerd schoolbeleid en een op schoolniveau afgestemde aanpak, teneinde het leerstofaanbod en de leerlingenzorg in het sbo te versterken? 123
- De inspectie heeft in haar onderzoek “De kwaliteit van het speciaal basisonderwijs” (oktober 2002) geconstateerd dat de leerlingenzorg op speciale scholen voor basisonderwijs

zorgen baart en dat het lesstofaanbod verouderd is en kerndoelen onvoldoende dekt. Er zijn diverse acties ondernomen om op deze onderwerpen vooruitgang te kunnen boeken. Er zijn projecten gestart om het reken- en taalonderwijs op speciale scholen voor basisonderwijs te verbeteren. Daarnaast heeft WSNS plus regionale sbo-conferenties georganiseerd voor teams van leraren uit het speciaal basisonderwijs met als centraal thema de leerlingenzorg. Er hebben 1400 leraren aan deze conferenties deelgenomen. De opzet van deze conferenties bevordert een op schoolniveau afgestemde aanpak en een gecoördineerd schoolbeleid. Daarnaast geven de gezamenlijke schoolleiderorganisaties managementondersteuning aan speciale scholen voor basisonderwijs om een gecoördineerd schoolbeleid tot stand te laten komen. In het project "Opleiden in de school" staat het coachen en begeleiden van leraren centraal. Daarnaast werkt WSNS plus ook inhoudelijk samen met de Gezamenlijke Educatieve Uitgevers. Op dit moment wordt er een gezamenlijk onderzoek uitgevoerd in het speciaal basisonderwijs naar het gebruik van methodieken en materialen en met name naar de gebruiksvriendelijkheid en toepasbaarheid binnen het speciaal basisonderwijs. De uitkomsten zullen aanleiding zijn tot vernieuwd leerstofaanbod voor het speciaal basisonderwijs. In samenspraak met inspectie en Q primair heeft WSNS plus een kwaliteitstraject voor het speciaal basisonderwijs uitgezet, waarin met name sterk wordt ingezet op kwaliteitskaders voor schoolontwikkeling en zelfevaluatie. Vanaf augustus 2004 zullen leraren uit het speciaal basisonderwijs, directies en interne begeleiders deel uitmaken van de kijk- en leertrajecten en de netwerken (regionaal en landelijk) die daaromheen gebouwd worden.

- 77 Staat u concrete actie voor ogen opdat sbo-scholen meer gebruik gaan maken van de landelijk genormeerde toetsen in het leerlingvolgsysteem? Zo ja, welke? 123
- WSNS plus werkt samen met het CITO gericht aan een verdere implementatie van het Leerling Volgstelsel in het speciaal basisonderwijs. Het stelsel voorziet in de mogelijkheid de ontwikkeling van leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte op elk gewenst moment te meten en bovenal de individuele ontwikkelingsmogelijkheden van de leerling te koppelen aan zones van naaste ontwikkeling. De opbrengsten van de scholen die hiermee nu al werken en/of gaan werken worden via lerende netwerken verspreid over de andere scholen voor speciaal basisonderwijs.
- 78 Wat is naar uw mening de werking van de ambulante begeleiding bij de Regionaal Expertise Centra (REC), in aanvulling op de conclusie van de Onderwijsinspectie dat de opzet in de meeste gevallen op orde is? 125
- Ik heb er, op basis van de rapportage van de Onderwijsinspectie vertrouwen in dat de structurele organisatie van de ambulante begeleiding goed wordt verankerd binnen de REC's. Zoals bij u bekend is, zijn er in het huidige schooljaar ten gevolge van de groei van het aantal ambulante begeleidde leerlingen wel problemen geweest met de bekostiging van de ambulante begeleiding. Met de inzet van €600.000,- in cluster 4, waar de groei het sterkst was ben ik tegemoetgekomen aan deze problematiek.
- 79 Doet de passage over sponsoring volledig recht aan de afspraak dat in het Onderwijsverslag aandacht zal worden besteed aan de bevindingen van de Onderwijsinspectie op het gebied van sponsoring (Kamerstuk 28 512, nr. 14)? 128
- Met de inspectie is afgesproken dat zij vanaf dit schooljaar (2003-2004) intensiever gaat controleren op de naleving van de wettelijke bepalingen betreffende sponsoring in de WPO, WEC, WVO en WMO 1992. Van hun bevindingen zullen zij verslag doen in een paragraaf van het Onderwijsverslag van 2004.
- 80 Welke overwegingen liggen eraan ten grondslag dat de steekproef inzake sponsoring zich richtte op basisscholen? Op welke wijzen heeft de Onderwijsinspectie zicht gehouden op de wijze waarop scholen voor voortgezet onderwijs zich inzake sponsoring houden aan de wet? 128
- In het schooljaar 2002/2003 heeft de inspectie in eerste instantie voor een steekproef op basisscholen gekozen om een landelijk beeld te verkrijgen over de wijze waarop scholen zich in dit opzicht aan de wet houden. Zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs stelt de inspectie zo nodig het sponsoringbeleid van scholen aan de orde en geeft scholen een aanwijzing als deze zich niet aan de wettelijke bepalingen terzake houden.

- Tijdens schoolbezoeken wijst de inspectie er op als sponsoring in strijd is met de bepalingen uit het convenant en risico's voor de kwaliteit van het onderwijs kan hebben. Ook krijgt de school een aanwijzing wanneer in schoolgids of schoolplan geen aandacht is besteed aan het beleid van de school op het gebied van sponsoring.
- 81 Welke middelen staan u ter beschikking om te bewerkstelligen dat voortaan naast de 14% van de scholen waarbij daadwerkelijk sprake blijkt van sponsoring en die één op de zeven scholen die schrijft dat zij niet wordt gesponsord of wil worden gesponsord, in al die andere overige schoolplannen en - gidsen wel valt op te maken of er al dan niet sprake is van sponsoring? 128
- De inspectie heeft op dit moment de wettelijke taak om toe te zien op de naleving van de wettelijke voorschriften rond het instemmingsrecht en het adviesrecht van de medezeggenschapsraad en de informatievoorziening aan de ouders door het bevoegd gezag. Met de inspectie zijn afspraken gemaakt over een strenger toezicht op de naleving van die wettelijke voorschriften met betrekking tot sponsoring. Met name zal zij controleren of het sponsorbeleid is opgenomen in schoolgids en schoolplan en of de MR betrokken is bij beslissingen rondom sponsoring. Met de inspectie is afgesproken dat vanaf 2004 in het Onderwijsverslag aandacht zal worden besteed aan haar bevindingen op dit gebied.
- 82 Welke middelen staan u ter beschikking om te bewerkstelligen dat de andere helft van de scholen het sponsoringbeleid voortaan wel gaat beschrijven in de schoolgids? 128
- Zie antwoord op vraag 81.
- 83 Welke argumenten geeft één op de zeven scholen om niet gesponsord te (willen) worden? 128
- De inspectie beschikt niet over op systematische wijze verzamelde informatie om deze vraag te kunnen beantwoorden. Uit de schoolbezoeken blijkt dat scholen hiervoor een verscheidenheid aan argumenten geven. Enkele voorbeelden: bezwaren van ouders of personeel, sluit niet aan op de uitgangspunten van de school, onwenselijk om – hoe dan ook – in verband te worden gebracht met sponsors, overheidsfinanciering zou voldoende moeten zijn.
- 84 Wat bedoelt de Onderwijsinspectie met stelling dat hoe meer scholen kiezen voor extra leraren in de onderbouw, hoe groter het optische effect op de gemiddelde groeps grootte is? 129
- Als scholen ervoor kiezen de middelen in te zetten voor andere functies, zoals onderbouwcoördinatoren, remedial teachers, interne begeleiders of onderwijsassistenten, verandert de omvang van de groepen niet. Wel wordt uiteraard de leraar-leerling-ratio kleiner.
- De inzet van andere functies, zoals onderbouwcoördinatoren, remedial teachers, interne begeleiders of onderwijsassistenten is wel uitdrukkelijk gericht op een verhoging van de kwaliteit van het onderwijs in de onderbouw.
- 85 Ziet de Onderwijsinspectie reeds een verschuiving van de inzet van de middelen voor klassenverkleining van de onder- naar de bovenbouw? 129
- De gemiddelde groepsomvang in de bovenbouw is – na een aanvankelijke stijging tot 1999 - gedaald van 25,6 in het jaar 2000 tot 24 in 2003. De inspectie heeft niet onderzocht in hoeverre deze ontwikkeling kan worden toegeschreven aan de verruimde mogelijkheden de middelen voor groepsverkleining in te zetten.
- 86 Kunt u de voordelen van het gebruik van de vernieuwde cijfers uit de verbeterde rmc-registratie over 2002 als nieuwe nulmeting uitleggen? Krijgt iedere geregistreerde schoolverlater ook een aanbod van terugleiding naar scholen of een ander passend aanbod. Welke tijd zit er gemiddeld tussen de registratie van de schoolverlater en het aanbod aan de schoolverlater? 130
- Een sterk verbeterde registratie in de grote steden en de inwerkingtreding van de RMC-wet hebben geleid tot een stijging van het aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters van ongeveer 40.000 (2000) naar 70.000 (2002). Het is niet voordeliger, maar wel reëler bij de beoogde reductie van het hoogste aantal uit te gaan. In beginsel wordt iedere geregistreerde voortijdige schoolverlater benaderd. Daarbij is doorgaans nog geen sprake van een aanbod.

Een deel van de voortijdige schoolverlaters kiest er uit eigen beweging voor terug te keren in het onderwijs.

Waar dit niet het geval is, kan trajectbegeleiding resulteren in een passend aanbod. Van de voortijdige schoolverlaters wordt 34% binnen één maand na de aanmelding herplaatst. Iets meer dan de helft van de herplaatsingen (54%) vindt plaats binnen drie maanden. Bij 4% van de herplaatsingen duurt het meer dan een jaar voordat een herplaatsing tot stand is gekomen. Er zij op gewezen dat met ingang van 2005 de RMC-(contact)gemeenten extra middelen ontvangen om de capaciteit voor trajectbegeleiding te vergroten (€2,5 mln. per 2005, €5 mln. per 2006).

- 87 Welke concrete actie heeft u inmiddels ondernomen naar aanleiding van de bevinding van de Onderwijsinspectie dat bij sommige islamitische scholen meisjes apart werd gehouden van de jongens, via aparte ingangen, achterin de klas gezeten, en gescheiden klassen? Zijn deze situaties nu niet meer de orde? 130

In haar verslag stelt de inspectie dat het onderwijs op islamitische scholen geen aanleiding geeft voor onrust of bijzondere zorg. Deze constatering is mede gebaseerd op de rapportage van een diepgaand onderzoek op twintig islamitische scholen (Islamitische scholen nader onderzocht, oktober 2003) en gaat ook op voor de positie van meisjes op islamitische basisscholen. Op geen enkele van de onderzochte scholen gaan jongens en meisjes in aparte delen van het gebouw naar school of zijn er aparte ingangen voor jongens en meisjes. Wel komt het –zeker in de hogere groepen- vaker voor dat meisjes en jongens gescheiden van elkaar in aparte rijen of groepjes zitten. Deze handelwijze is binnen de grondwettelijke vrijheid van inrichting van het onderwijs toegestaan zolang ze maar op dezelfde wijze les en dezelfde leerstof krijgen. De inspectie ziet daarop toe. Zodra dit niet het geval is wordt daartegen opgetreden. Tot op heden is dat niet nodig geweest.

- 88 Welk niveau aan opbrengsten en welke kwaliteit van de onderwijsprocessen hanteert de Onderwijsinspectie om te bepalen of een school een zeer zwakke school is? Wie stelt die criteria vast? 131

Zie het antwoord op vraag 63.

- 89 Is er bij zeer zwakke scholen een relatie tot de schoolgrootte en het onderdeel uitmaken van een groter bestuurlijk verband? 131

Kleinere scholen, scholen met overwegend 0,25- of 0,90-leerlingen, scholen in de grote steden en scholen in het noorden van het land blijken vaker zeer zwak te zijn dan andere scholen. De inspectie beschikt niet over aanwijzingen dat er ook sprake is van een samenhang met bestuurlijke schaalgrootte. Een oorzakelijke relatie zal ook niet eenvoudig vastgesteld kunnen worden omdat bestuurlijke schaalgrootte en de andere kenmerken van zeer zwakke scholen (stedelijk of niet, aantallen leerlingen uit de doelgroepen van het achterstandenbeleid) niet los van elkaar staan.

- 90 Hoe beoordeelt de Onderwijsinspectie de afwijking van officiële lessentabellen in verband met de onderwijsvernieuwingen (zoals integratie theorie en praktijk)? 145

Als een school formeel toestemming heeft een experimentele opleiding vorm te geven, dan is daarmee ook een basis gelegd voor een andere inrichting van het onderwijs. Zo niet, dan gelden de wettelijke voorschriften.

Overigens zijn er nog slechts voor enkele vakken verplichte minimumtabellen: l.o. in havo-vwo, en l.o., maatschappijleer en kunstvakken in vmbo (artikel 23 Inrichtingsbesluit). Voor het overige gelden adviesuren tabellen (zie bijvoorbeeld art. 26 IB). In de bovenbouw havo/vwo gelden studielasturen; deze zijn bepalend voor het vaststellen van de minimumstudielast nodig voor het diploma, maar voor het roosteren van lessen vormen zij slechts indicaties. In de onderbouw vmbo, havo, vwo geldt de eis dat elk leerjaar 1280 lessen van 50 minuten (of equivalent) worden verzorgd Art. 11c, lid 1 WVO); dit laatste betreft echter geen lessentabel, maar het totaal aantal te geven uren.

- 91 Wat gebeurt er met de 10% deelnemers aan een leerwerktraject die zich terugtrekt en de 12% deelnemers aan een leerwerktraject die zakt? Welk deel moet alsnog worden beschouwd als voortijdige schoolverlater? 158

De deelnemers die zich terugtrekken en de deelnemers die zakken doen doorgaans het

laatste jaar nog een keer over. Het kan ook voorkomen dat het (bijvoorbeeld gezien de leeftijd van de leerling) beter is dat de leerling doorstroomt naar het ROC. En wel met een getuigschrift, certificaten voor die vakken waarvoor bij het examen een voldoende is gescoord en een portfolio waarin andere vaardigheden of wapenfeiten zijn vermeld, die aangeven wat de leerling wel kan. In het systeem van de WEB past dat deze leerlingen altijd kunnen instromen in een opleiding binnen het ROC. Meestal zal deze groep doortromen naar een niveau 1 opleiding, maar soms ook naar een verwant niveau 2 opleiding. Ook is het mogelijk dat een leerling – als de leerling echt niet meer verder wil leren - met getuigschrift, certificaten en portfolio doorstroomt naar de arbeidsmarkt, waarbij het natuurlijk van belang is om alsnog bijvoorbeeld in deeltijdonderwijs een startkwalificatie te behalen. In verband met deze leerlingen speelt de RMC-functie (waarbij deze leerlingen altijd worden aangemeld) een belangrijke rol.

Een voortijdig schoolverlater is – ook internationaal gedefinieerd – een leerling zonder startkwalificatie. Het is wel goed om vast te stellen, dat een deel van deze voortijdig schoolverlaters absoluut geen ‘probleemgroep’ hoeft te zijn. Het gaat dan met name om de groep die een baan heeft, daar prima functioneren en die in veel gevallen in die baan en/of een studie daarnaast alsnog – het niveau van – een startkwalificatie behalen.

Voor die voortijdig schoolverlaters die werkloos raken is er de sluitende aanpak waarbij de gemeente als regisseur met name aan zet is.

- 92 Welke consequenties heeft het voor de school en de individuele havo- of vwo-kandidaat indien een diploma in verband met verkeerde samenstelling van het vakkenpakket, onvoldoende uren studielast en/of verkeerde bepaling van de uitslag ten onrechte wordt uitgereikt? 162

Het uitreiken van een diploma door de school kan niet worden herroepen, ook niet indien dit achteraf ten onrechte blijkt te zijn gebeurd. Het heeft dus geen consequenties voor de individuele kandidaat. De betreffende school zal bij constatering van een dergelijk geval hierop worden gewezen.

- 93 Welke verbeterpunten in de zorgstructuur worden bedoeld? 166

De afstemming met externe hulp kan beter, vooral de beschikbaarheid en afstemming (ook wachlijsten). Dat gaat in feite om een ketenbenadering. Intern in de school kan de onderlinge afstemming tussen zorgfunctionarissen en vakleraren ook vaak beter; ook het planmatige karakter van de hulp op school (het analyseren, het bepalen van de precieze hulp en de effectmeting ervan) kan op scholen (natuurlijk) nog verbeterd worden.

- 94 Heeft de Onderwijsinspectie cijfers over vmbo-scholen die wel en niet samenwerken met het bedrijfsleven? Wanneer loopt de samenwerking niet goed? Wat zijn de oorzaken voor het niet goed verlopen van de samenwerking? 166

Er is geen school voor vmbo met BBL/KBL die geen samenwerking met het bedrijfsleven kent, al was dat alleen maar vanwege de stages. De inrichting van de werkplekkenstructuur en de leerwerktrajecten heeft de gerichtheid op het bedrijfsleven vanuit de scholen versterkt. Voorwaarden voor goede samenwerking zijn heldere overeenkomsten met afspraken tussen school en bedrijf. Aan de kant van de bedrijven speelt een welbegrepen eigenbelang een rol; in economische teruggang stellen bedrijven zich vaak terughoudend op.

- 95 Wordt het voortijdig schoolverlaten nog steeds in belangrijke mate veroorzaakt door onvoldoende goede aansluiting van het vmbo op het mbo? Wat wordt er gedaan om die aansluiting verder te verbeteren? 169

Het voortijdig schoolverlaten op het vmbo kan veel oorzaken hebben, maar wel is duidelijk dat het bieden van maatwerk aan leerlingen belangrijk is bij het voorkomen van schooluitval. Leerwerktrajecten bieden bijvoorbeeld meer maatwerk voor leerlingen die praktisch zijn ingesteld. Het is duidelijk dat op het gebied van meer maatwerk in het vmbo nog een slag kan worden gemaakt.

In Koers VO zal ik hier verder op ingaan.

In de overgang van het vmbo naar het mbo is het belangrijk dat een goede aansluiting wordt bewerkstelligd zowel wat het onderwijsprogramma, de praktijkcomponent als eventueel de zorgcomponent betreft. Het is belangrijk dat de onderwijssystemen op elkaar aansluiten en geen onnodige belemmeringen opwerpen. Dit is een zaak waar OCW al langer aan werkt,

- ook in het kader van de beroepskolom. In het kader van de Koersen voor VO en BVE zal ik hierop verder ingaan.
- In het kader van de beroepskolom zijn aan scholen en instellingen middelen beschikbaar gesteld om o.m. de verbetering van de overgang vmbo/mbo en mbo/hbo te verbeteren. De resultaten hiervan worden zowel kwantitatief als kwalitatief gemonitord.
- 96 Wat is het percentage scholen voor vmbo waar de kwaliteit van huisvesting en inrichting achterstand vertoont? 171
- Uit onderzoek in 2001 (Burger e.a., De kwaliteit van de fysieke leeromgeving van het vmbo. Deloitte & Touche ICS Adviseurs) blijkt dat 40 procent van de onderzochte gebouwen slecht of matig was (zie het Onderwijsverslag over 2001, blz. 185-186). Zie ook Onderwijsverslag over 2002, blz. 169, waar tevens bevindingen van schoolleiders worden genoemd. Afgelopen jaar heeft de Arbeidsinspectie een onderzoek gedaan naar de kwaliteit van technieklokalen in vmbo en mbo; de conclusies wezen in de richting van veel, over het algemeen kleine gebreken, die vrijwel overal voorkomen.
- 97 Zijn er naast verschillen in huisvesting en inrichting, ook verschillen op het gebied van de aanschaf van leermiddelen, mede gezien het feit dat uit onderzoek blijkt dat een grote meerderheid van docenten en schoolleiders in het vmbo belang hecht aan geschiktere lokalen en aan meer geld voor de aanschaf van leermiddelen? 171
- De verschillen die de inspectie constateert in leermiddelen, komen voort uit de mate waarin scholen willen of kunnen investeren in nieuwe leermiddelen: methodes, machines, ondersteunend materiaal.
- 98 Is de mindere diepgang van de Tweede Fase er de oorzaak van dat vwo-leerlingen nieuwe stijl minder tevreden zijn over de vakinhoudelijke kennis bij de aansluiting naar het vervolgonderwijs? Hebben hbo en wo voldoende rekening gehouden met deze mindere diepgang? Hoe kan dit punt opgelost worden? 172
- In het geciteerde onderzoek onder eerstejaars universiteitsstudenten bleek de eerste volledige lichting universiteitsstudenten uit de vernieuwde tweede fase vwo (eerstejaars 2002-2003) beduidend tevredener dan de laatste volledige lichting vwo'ers oude stijl (2000-2001) over de aansluiting met betrekking tot de verschillende vaardigheden. Over de aansluiting van de vakinhoud is de jongste groep 'nieuwestijlers' inderdaad wat minder tevreden dan de 'oudestijlers'. Wat dit laatste betreft is de situatie echter duidelijk verbeterd ten opzichte van de eerste kleine groep nieuwestijlers in 2001-2002. In dat jaar waren veel van de nieuwestijlers in met name de sectoren Techniek en Natuur niet tevreden over de vakinhoudelijke aansluiting. In 2002-2003 blijkt er in de sector Natuur geen significant verschil meer te bestaan met de uitgangssituatie in 2000-2001 en is het verschil in de sector Techniek beduidend kleiner geworden. Het feit dat dit ervaren aansluitingsprobleem na een jaar beduidend is afgenomen duidt erop dat het inspelen door de hogescholen en universiteiten op de kenmerken van de nieuwe eerstejaars een rol speelt bij de oorzaken hiervoor. Tegelijk blijkt hier reeds een duidelijke verbetering gaande te zijn.
- 99 Hoe is het mogelijk dat het beroepsonderwijs, in tegenstelling tot het voortgezet onderwijs en het hoger beroepsonderwijs (hbo), niet beschikt over betrouwbare en eenduidige cijfers over in-, door- en uitstroom van deelnemers? Stellen de gemeenten en het Rijk deze cijfers niet als eis voor de bekostiging van het onderwijs aan de instellingen? 182
- Het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) beschikt nog niet over het onderwijsnummer waarmee deelnemers op eenduidige wijze gedurende hun onderwijsloopbaan kunnen worden gevolgd. Bovendien kent het mbo een structuur van leerwegen en niveau's waardoor er veel meer instroom- en uitstroommomenten zijn in vergelijking met ander onderwijs (vo, ho) die het volgen van deze deelnemers zonder onderwijsnummer nog gecompliceerder maakt. Een andere reden die in dit verband nog genoemd kan worden is dat mbo-deelnemers relatief vaak van opleiding (qua leerweg of niveau) wisselen. Tot slot kan worden gesteld dat sommige bve-instellingen als gevolg van fusies tot nog toe nog niet over een adequate deelnemersadministratie beschikken.
- Het voortgezet onderwijs kent in vergelijking met het mbo een minder gecompliceerd patroon van leerlingenstromen. Dat geldt ook voor het hbo, dat bovendien al enige jaren een indentificatienummer voor de student kent.
- Voor de bve-instellingen zijn, naast het aantal diploma's, de ingeschreven deelnemers op 1

- oktober van belang voor de bekostiging. Deze aantallen worden door de accountant gecontroleerd. De cijfers die gebruikt worden voor de bekostiging worden derhalve betrouwbaar geacht.
- 100 Hoe is het mogelijk dat na zoveel jaar beroepsonderwijs les en praktijk niet beter op elkaar zijn afgestemd, gezien de constatering van de Onderwijsinspectie over buitenschoolsleren? Betekent dit dat nog lang niet voldaan wordt aan de voorwaarden om vertrouwen te kunnen hebben in “competentiegericht leren en beoordelen van kennis en vaardigheden”? 184
- Bij het vormgeven van beroepspraktijkvorming zijn meerdere partijen actief. Bij de inwerkingtreding van de WEB is de instelling integraal verantwoordelijk geworden voor de bpv en is een taakverdeling afgesproken tussen instellingen en kenniscentra. Ook is het belangrijk dat bedrijven het als een vanzelfsprekende en gemakkelijk te realiseren element van hun bedrijfsvoering zien om leerlingen te helpen opleiden, niet als een last. In de uitwerking van Koers BVE zal ik met de betreffende partijen ook over de leerlingbegeleiding van gedachten wisselen.
- In het kader van de ontwikkeling van een nieuwe, op competenties gebaseerde, kwalificatiestructuur wordt meer aandacht besteed aan de voorwaarden om vertrouwen te kunnen hebben in het “competentiegericht leren en beoordelen van kennis en vaardigheden”.
- Deze maatregelen rechtvaardigen mijn vertrouwen in een betere afstemming tussen theorie en praktijk.
- 101 Kan de Onderwijsinspectie aangeven hoe urgent het probleem is van het niet kunnen vinden van stageplaatsen in de beroepsopleidende leerweg en werkplekken in de beroepsbegeleidende leerweg? Neemt het probleem toe? Wat kan daarop het antwoord zijn? 184
- De inspectie beschikt niet over kwantitatieve gegevens over het kunnen vinden van voldoende stageplaatsen of werkplekken. Wel kan in het algemeen worden gesteld dat er een relatie is tussen conjunctuurcycli en de beschikbaarheid van dergelijke plaatsen.
- 102 Welke aanwijzingen heeft de Onderwijsinspectie dat het vervallen van de fiscale maatregelen voor de werkgevers de situatie met het vinden van stageplaatsen in de beroepsopleidende leerweg en werkplekken in de beroepsbegeleidende leerweg nog meer zal bemoeilijken? 184
- De inspectie heeft daarvoor geen aanwijzingen. De fiscale maatregelen hebben overigens geen betrekking op stageplaatsen in de BOL.
- 103 Waarom wordt in hoofdstuk 8, tabel 8.1a ‘aantal deelnemers bve in het bekostigd onderwijs’ gekozen voor cijfers van OCW Kerncijfers 1998-2002 en niet voor cijfers van de Inspectie, aangezien de rest van de hoofdstukken wél cijfers van de Inspectie als basis neemt? 185
- Het aansluiten bij de Kerncijfers van OCW en bij de cijfers van Cfi is een voortzetting van de bestaande praktijk voor BVE. Het groen onderwijs maakt ook al jaren gebruik van de cijfers van DWK (landbouw). De inspectie verzamelt bij voorkeur geen kwantitatieve gegevens die al langs andere weg kunnen worden verkregen. Kwalitatieve gegevens zijn gebaseerd op inspectie-onderzoek en literatuuronderzoek.
- 104 Hoe beoordeelt u -in het licht van het advies van de Onderwijsraad 'Bureaucratisering in het onderwijs' (bijlage bij ocw0400462) - de verhouding tussen de middelen die in het beroepsonderwijs en volwasseneducatie (bve) worden besteed aan management, beheer en bestuur en de middelen die worden besteed direct aan het primaire onderwijsproces? Is sprake van scheefgroei? Is een verantwoorde noemer te geven voor bedragen/percentages die redelijkerwijs besteed mogen worden aan management, administratie, beheer en bestuur? 191
- Het is niet erg vruchtbaar om op het niveau van de rijksoverheid ‘een verantwoorde noemer te geven voor bedragen/percentages die redelijkerwijs besteed mogen worden aan management, administratie, beheer en bestuur’. De ideale mix van productiefactoren laat zich het beste op de werkvloer bepalen, daar waar de operationele beslissingen ten aanzien van de inrichting van het primair proces moeten worden genomen. Er zijn immers zowel fase- als functiever schillen tussen de scholen en dat maakt het bieden van

bestedingsvrijheid, het verschaffen van de mogelijkheid tot variatie en differentiatie tot noodzakelijke randvoorwaarden voor een kwalitatief goed werkend stelsel. In het verleden, in de tijd dat er ook in de BVE-sector nog veel input-factoren wettelijk werden voorgeschreven (denk aan lessentabellen e.d.) zijn daartoe wel pogingen ondernomen. Die bleken echter averechts te werken. Aan het eind van de vorige eeuw is het inzicht gerijpt dat het ook bij de BVE-instellingen gaat om verzamelingen van autonome professionals die, juist met het oog op de kwaliteit van het primaire proces, het best gebaat zijn bij een hoge mate van zelfregulering. Dat heeft geleid tot de huidige kaderwetgeving in de vorm van de WEB.

Het advies van de Onderwijsraad laat ook goed zien hoe lastig deze materie is. De getallen waarop het advies zich baseert komen voort uit achterliggend onderzoek van het IOO. Dat onderzoek werkt met een brede en een smalle definitie van het begrip secundair proces. De smalle definitie heeft uitsluitend betrekking op de 'terreinen van administratie, beleid of beheer'. Hoofdconclusie is dat de verhouding tussen primaire en secundaire taken de afgelopen jaren 'sterk gewijzigd' is in de richting van secundaire taken. Dat geldt dan voor alle onderwijssectoren en wordt vooral veroorzaakt door decentralisatie-bewegingen, zoals rond arbeidsvoorwaarden, wachtgelden en huisvesting. Die wetenschap biedt geen aanknopingspunten op grond waarvan je zou kunnen spreken van scheefgroei. Onderwijseconoom Hessel Oosterbeek heeft er in dat verband terecht op gewezen (Nederlands Dagblad, 28/4/2004) dat docenten veel waarde hechten aan goede schoolleiding, dat dat best wat mag kosten en dat dat uiteindelijk de kwaliteit van het onderwijs ten goede komt.

- 105 Zijn er signalen dat de schaalgrootte van grootschalig vormgegeven instellingen voor een aantal bve-deelnemers wel degelijk problemen opleveren? Hoe ontwikkelt de schaalgrootte in de bve zich op dit moment? 194

Er zijn mij geen signalen bekend van problemen die optreden als gevolg van schaalgrootte. Zoals ook de inspectie constateert op pagina 194 van het onderwijsverslag, is schaalgrootte ook niet de doorslaggevende factor, maar de wijze van organiseren binnen die schaalgrootte. De inspectie schrijft: "Het blijkt dat het gevoel van veiligheid toeneemt als instellingen hun schaalgrootte compenseren door deelnemers een eigen herkenbare plek te bieden en het onderwijs kleinschalig te organiseren." Het is dus goed mogelijk binnen een ROC met een stevige schaalgrootte onderwijs op een menselijke maat te organiseren die de deelnemer een kansrijke omgeving biedt.

De schaalgrootte in de Bve sector is sinds de invoering van de web in 1996 en het daaruit voortvloeiende proces van roc-vorming dat in 1998 is afgerond, niet sterk veranderd. Er heeft een beperkt aantal fusies tussen roc's plaatsgevonden, maar dat heeft de schaalgrootte niet zeer sterk beïnvloed.

- 106 Zijn er voorbeelden van verder schaalvergroting in plaats van schaalverkleining? Is het juist dat in het noord-oosten van het land, in Almelo en omstreken, een fusie tussen twee roc's wordt voorbereid met een huisvestingslokatie van 13.000 leerlingen? Welke zeggenschap heeft de medezeggenschapsraad als het gaat om fusies tussen roc's? 194

De web kent momenteel de mogelijkheid tot fusie, maar niet tot splitsing van roc's. Schaalverkleining is dus niet mogelijk.

Mij is bekend dat Roc Twente Plus en Roc Oost-Nederland voornemens zijn te fuseren, en dat er sprake is van grootschalige nieuwbouw in Almelo. Voor fusie moet ik formeel toestemming verlenen. Nieuwbouw is een beleidsbeslissing van het roc. Elders in het land zijn positieve ervaringen met het organiseren van goed en veilig en attractief onderwijs op een (ogenschijnlijk) grootschalige campus: de kazerne van het Koning Willem I college in Den Bosch is daarvan een voorbeeld.

Een medezeggenschapsraad heeft conform artikel 7 lid e van de wet medezeggenschap onderwijs (WMO) adviesrecht ten aanzien van fusies van onderwijsinstellingen. Ik vind het overigens bij de beoordeling van een aanvraag voor een fusie belangrijk wat de interne gremia van de fuserende scholen vinden. Ik ga er van uit dat dat uit de fusieaanvragen ook helder wordt.

- 107 Waarom staat de doorstroom van educatie naar beroepsonderwijs onder druk? Zijn afschaffing van de verplichte winkelnering bij roc's en de grotere beleidsvrijheid van gemeenten bij de besteding van gelden aan educatie hiervan de oorzaak? Komen hierdoor alfabetisering van autochtonen en voortgezet algemeen volwassenonderwijs (vavo) ook steeds meer onder druk? 197
- In de Contourennota Herziening van het Inburgeringsstelsel is de overdracht per 2005 van het deel van het educatiebudget dat wordt ingezet voor de opleidingen Nederlands als tweede taal (NT2) op de niveaus 1 t/m 3 naar het ministerie van Justitie (Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie) opgenomen. In dat kader heeft het Kabinet tevens besloten de gedwongen winkelnering bij de roc's voor inburgeringsplichtigen af te schaffen. Het bovenstaande laat echter onverlet dat de roc's, naast beroepsopleidingen, nog steeds educatieve programma's kunnen aanbieden. Gelet op de verworvenheden, en de professionaliteit van de roc's, ga ik ervan uit dat zij hun plaats op de vrije markt zullen innemen. De doorstroom hoeft niet onder druk te staan.
- Daarnaast heeft het Kabinet besloten om een deel van het educatiebudget Web voor de G 30 met ingang van 2006 onder te brengen in de brede doeluitkering van het Grote Stedenbeleid. Hiermee wordt bevorderd dat de rijksmiddelen zo effectief mogelijk worden ingezet.
- Vanzelfsprekend kunnen de gemeenten, gelet op de lokale problematiek, de educatiemiddelen nog steeds inzetten voor alfabetisering van autochtonen en voortgezet algemeen volwassenenonderwijs.
- 108 Hoe ernstig beoordeelt u het type uitval van mensen die al eerder in het mbo een diploma gehaald hebben of zijn veranderd van opleiding? Leidt deze uitstroom ertoe dat mensen zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten? 199
- Het voorkomen van voortijdige uitval acht ik een serieuze zaak en is één van mijn beleidsprioriteiten.
- De uitstroom van mensen die voortijdig uitvallen leidt er niet zonder meer toe dat mensen zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Van de voortijdige schoolverlaters is het op dit moment niet bekend of zij al eerder in het mbo een diploma gehaald hebben en op welk niveau-leerweg. Sommigen kunnen al in het bezit zijn van een startkwalificatie, anderen niet. Met de invoering van het onderwijsnummer in het onderwijsveld zal dit wel zichtbaar worden.
- 109 Het exploitatieresultaat mbo is negatief door onder andere toename van de personele lasten terwijl de rentabiliteit aanzienlijk afgenomen is. Is deze situatie incidenteel of structureel? Hoe ernstig beoordeelt u deze situatie? 200
- Op grond van de jaarrekeningen van de BVE-instellingen is niet aan te geven of het negatieve exploitatieresultaat in 2002 incidenteel of structureel is. Het negatieve resultaat in 2002 is te wijten aan de personele lasten die sneller zijn toegenomen dan de rijksbijdrage. De gemiddelde personeelslast is in 2002 gestegen. Of deze situatie in de komende jaren zich nog zal voordoen is niet te zeggen. Het negatieve resultaat uit de gewone bedrijfsvoering in 2002 geeft mij op dit moment geen aanleiding tot grote bezorgdheid. De indicatoren solvabiliteit en liquiditeit, laten nog steeds gunstige cijfers te zien. De komende tijd zal ik extra alert op de financiële positie van BVE-instellingen.
- 110 Bent u van oordeel dat de begeleiding inzake beroepspraktijkvorming (bpv) snel op orde kan komen, gezien de ontevredenheid van de deelnemers hierover? Hoeveel tijd is daarvoor nodig? Wat wordt er gedaan om dit te bereiken? 217
- In het Odin-onderzoek dat de JOB nu tweejaarlijks uitvoert, wordt de tevredenheid van de deelnemers over de begeleiding door bedrijf en school tijdens de beroepspraktijkvorming onderzocht. Uit een vergelijking van de cijfers tussen 2001 en 2003 blijkt dat de waardering niet, of in ieder geval zeker niet significant afneemt.
- In het kader van de ontwikkeling en invoering van een nieuwe, op competenties gebaseerde kwalificatiestructuur zal de verbetering van de leerlingbegeleiding gerealiseerd moeten worden.
- In mijn antwoord op vraag 100 heb ik aangegeven welke stappen ik zal zetten om de kwaliteit van de leerlingbegeleiding te verbeteren.

- 111 Wat is de reden dat het in de bve-sector niet mogelijk is met vergelijkingsmogelijkheden te komen, terwijl dit in de sectoren po, vo en ho wel mogelijk is? Waarom kan de Onderwijsinspectie geen onderlinge vergelijking tussen instellingen maken, terwijl individuele scholen op rendement worden beoordeeld? 218
- In het BVE-veld bestaan geen eenduidige cijfers voor in-, door- en uitstroom, en dus van het rendement van deelnemers bij de onderwijsinstellingen. Dat maakt onderlinge vergelijkingen tussen instellingen lastig. Daarbij komt dat de instellingen vaak honderden verschillende opleidingen hebben en onderling zeer sterk van elkaar verschillen. Zelfs met eenduidige cijfers voor in-, uit- en doorstroom zou het daardoor lastig zijn tot een vergelijking tussen instellingen te komen. Bij het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs ligt dit anders. Bij het voortgezet onderwijs is er sprake van een overzichtelijk aantal opleidingen en een centraal examen, waardoor onderlinge vergelijking mogelijk is. Bij het primair onderwijs is er per school slechts sprake van één opleiding en is er de de-facto-standaard van de Cito-scores. In de BVE-sector zijn de examens schoolgebonden, dus minder vergelijkbaar.
- Het voorgaande leidt ertoe dat er in de BVE-sector slechts betrekkelijk globale noties van rendement bestaan, die deels gebaseerd zijn op de gegevens rond de bekostiging. Bij de beoordeling van het rendement van individuele instellingen wordt, voor het kwantitatieve deel, gebruik gemaakt van deze noties. Daarnaast wordt echter ook in het oordeel betrokken of en op welke wijze de instelling zelf rendementsgegevens verzamelt en gebruikt voor de eigen evaluatie. In dit laatste geval is er sprake van een instellingsgebonden definitie. Dit alles maakt het wel mogelijk instellingen individueel te beoordelen, maar maakt het niet mogelijk instellingen onderling te vergelijken.
- 112 Wat is de waarde van de conclusies en bevindingen over bve-instellingen als de Onderwijsinspectie concludeert dat betrouwbare kwantitatieve gegevens ontbreken? 219
- Beoordeling op rendement van individuele instellingen vindt plaats op grond van globale cijfers over landelijke rendementen (zie antwoord op vraag 111) en op grond van de wijze waarop de instellingen deze gegevens zelf beschikbaar hebben en actief gebruiken voor kwaliteitsverbetering van opleidingen. Ook die gegevens blijken in de praktijk nog te globaal om tot “harde” vergelijkingen te komen. Instellingen worden echter niet enkel op kwantitatieve data beoordeeld, maar voor het grootste deel op kwalitatieve, namelijk oordelen van inspecteurs over de waargenomen werkelijkheid aan de hand van het toezichtkader. Conclusies worden dan ook op die basis getrokken en zijn, op grond van de deskundigheid van het inspectiepersoneel, zeer waardevol.
- 113 Hoe kan de minister de openbare gelden voor bve-onderwijs verantwoorden als de output hiervan onbekend schijnt te zijn? 219
- Ten aanzien van het rendement van het bve-onderwijs zijn diverse gegevens beschikbaar zoals behaalde diploma's, doorstroomgegevens en in- en extern rendement. Op enkele punten zijn de gegevens nog indicatief van aard. De kwaliteit van de gegevens zal verbeteren als het onderwijsnummer is ingevoerd.
- 114 Hoe verantwoordt de minister de werkzaamheden van de Onderwijsinspectie als dit orgaan niet de gegevens kan presenteren waarmee verantwoording afgelegd kan worden? 219
- Zie de antwoorden op vragen 111 en 112.
- 115 Hoeveel hbo-instellingen voldoen nog niet aan de eisen voor externe kwaliteitszorg? 222
- Het gaat hier uitsluitend om het aangewezen onderwijs. Uit het dit voorjaar uitgebrachte “Rapport Aangewezen Hogescholen” blijkt dat van de 655 CROHO geregistreerde opleidingen van aangewezen instellingen, er 382 moeten voldoen aan de eisen voor externe kwaliteitszorg. Daarbij zijn 273 ‘slapende’ en nieuwe opleidingen buiten beschouwing gehouden. Het gaat voor de 382 opleidingen om 62 aangewezen hogescholen. Aan de eisen van externe kwaliteitszorg hebben thans 19 opleidingen (van 12 aangewezen hogescholen) voldaan. 363 opleidingen (van 50 aangewezen hogescholen) hebben daaraan niet voldaan. Van deze 363 opleidingen krijgen 14 opleidingen (van 14 aangewezen hogescholen) - gelet op de positieve resultaten van hun pilot ter ontwikkeling van externe kwaliteitszorg - alsnog de gelegenheid hun kwaliteitszorg op orde te brengen.

- 116 Hoe kan in de toekomst de kwaliteit van het onderwijsaanbod in internationale trajecten worden verbeterd? 223
- Uit het Onderwijsverslag (pagina 255/256) blijkt dat er geen goed zicht is op de kwaliteit van deze trajecten. De visitatiecommissies laten zich er sporadisch over uit. De inspectie concludeert uit eigen onderzoek dat programmaonderdelen die in het buitenland worden gevolgd een verhoogd risico lopen aan de periodieke externe kwaliteitszorg te ontsnappen. Een eerste stap naar verbetering van de kwaliteit van het onderwijsaanbod in internationale trajecten is dan ook om via het accreditatie- en visitatiesysteem meer zicht te krijgen op de kwaliteit van het onderwijsaanbod in internationale trajecten.
- 117 Acht u het nodig om het aantal ingeschreven buitenlandse studenten te verhogen, gezien het feit dat Nederland daarin achterblijft? 223
- Ja. In het deltaplan bèta/techniek wordt hierop ingegaan onder de actielijn ‘aantrekkelijke vestiging’. Onlangs heeft het kabinet besloten tot een verlaging van de legesgelden en een vermindering van de bureaucratische procedures voor buitenlandse studenten.
- 118 Baart het u zorgen dat de universiteiten hun masteropleiding anno 2004 nog niet op orde hebben? Gaat u hier actie op ondernemen? 225
- In het onderwijsverslag is niet opgenomen dat de universiteiten hun masteropleidingen anno 2004 nog niet op orde hebben. Het onderwijsverslag geeft aan dat de universiteiten in het introductiejaar van de bachelor-masterstructuur prioriteit hebben gegeven aan de bachelorfase. Dit is vermeld in de rapportage ‘BaMa-transities’ (september 2003). Inmiddels heeft de inspectie nader onderzoek verricht naar de totstandkoming van de masterfase. Hieruit blijkt dat alle studenten na de bacheloropleiding ten minste in dezelfde ‘stroom’ doorstromen in een aansluitende masteropleiding.
- 119 Bestaat de mogelijkheid dat studenten vertraging oplopen doordat de introductie van masteropleidingen minder snel verloopt? Kan dit ten koste gaan van de kwaliteit van de masteropleidingen? Zijn er cijfers bekend waaruit blijkt dat studenten zichtbaar hinder ondervinden omdat zij het hele studietraject nog niet kunnen overzien? 225
- Uit onderzoek van de inspectie naar de invoering van masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs (rapport ‘de master meester’ inspectierapport nr 2004-10) blijkt dat alle studenten na de bacheloropleiding ten minste in dezelfde ‘stroom’ doorstromen in een aansluitende masteropleiding. Studenten behoeven dus geen vertraging op te lopen bij de overgang van de bachelor naar de masterfase.
- 120 Wat zijn de bevindingen van de Onderwijsinspectie met betrekking tot de risico's van misbruik en oneigenlijk gebruik bij de sectoren bve, hbo en wo, gezien de constatering van de Algemene Rekenkamer dat er sprake is van een mindere beheersing van deze risico's vanwege het doorschuiven van reviews (Kamerstuk 29 540, nr. 17, blz. 43)? 227
- De onderwijsinspectie houdt toezicht op de kwaliteit van het onderwijs; het toezicht op de besteding van de financiële middelen wordt door het departement zelf uitgevoerd. In het kader van het Regie-Overleg Toezicht, waarbij zowel de departementale auditdienst, als Cfi en de inspectie betrokken zijn, wordt toegewerkt naar intensivering van de samenwerking tussen deze toezichthouders. De inspectie is echter niet betrokken bij de reviews die van 2003 zijn doorgeschoven naar 2004.
- 121 Welke rol zal de Onderwijsinspectie spelen bij de doelstelling van de minister om het komend jaar de onvolkomenheid bij het M en O-beleid (misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen) voor de sectoren bve, hbo en wo, die de Algemene Rekenkamer constateerde (Kamerstuk 29 540, nr. 17, blz. 5), weg te werken? 227
- Zie antwoord op vraag 120. De inspectie zal hier dan ook geen rol bij spelen.
- 122 Veel commissies beoordelen het vermogen van opleidingen om de kwalificaties waarvoor wordt opgeleid systematisch te bewaken, als zwak. Meer dan de helft van de opleidingen lukt het niet om op een dergelijke systematische manier de eindkwalificaties te waarborgen. Wat wil het kabinet doen om de eindkwalificaties te verbeteren? 229 230
- Het Onderwijsverslag geeft de visitatierapporten van 2003 weer. De opleidingen die het betreft zullen de geconstateerde tekortkomingen binnen twee jaar wegwerken. In het

nieuwe systeem van accreditatie wordt accreditatie niet verleend als zich tekortkomingen voordoen op het moment dat accreditatie gevraagd wordt of vereist is. Controle op waarborgen van eindkwalificaties is door accreditatie en het accreditatiekader aangescherpt.

- 123 Ruim de helft van de opleidingen scoort onvoldoende waar het gaat om de wetenschappelijke oriëntatie. Is een systeem van kenniskringen rondom een lectoraat voldoende om op een meer gesystematiseerde wijze wetenschappelijke ontwikkelingen door te laten werken in curricula? 230

Op dit moment vindt een evaluatie plaats van het systeem van lectoraten en kenniskringen. De eerste indicaties van de werking van dit instrument zijn, dat aan de ene kant sprake is van een goede ontwikkeling richting meer kenniscirculatie met zowel universiteiten als de regio, maar dat aan de andere kant de doorwerking naar het curriculum nog onvoldoende plaatsvindt. Deze constatering is voor mij aanleiding om bij de besluitvorming over voortzetting van dit instrument te bezien hoe dit beter kan worden gegarandeerd.

- 124 Is het mogelijk meer inzicht te verkrijgen in de inhoudelijke selectiecriteria aangezien selectie- en verwijzingsbeleid in de propedeuse door de visitatiecommissie bij 44% van de opleidingen als onvoldoende werd beoordeeld? 231

De inhoudelijke selectiecriteria zijn vastgelegd in de onderwijs- en examenregeling. Daar waar de visitatierapporten tekortkomingen hebben gesignaleerd, zullen de instellingen actie ondernemen. Deze visitaties zijn nog opgesteld conform het oude systeem van kwaliteitszorg, waarin de instellingen twee jaar de tijd hebben om geconstateerde tekortkomingen weg te werken.

- 125 Wat kan er gedaan worden om de scores op toetsinhouden en de beoordelingscriteria van de opleidingen aan te pakken? 231

De instellingen pakken dit zelf op en wat er precies gedaan wordt, zal - afhankelijk van het vakgebied en geconstateerde tekortkomingen - van opleiding tot opleiding verschillen. Er is allerhande ervaring en onderzoek gepubliceerd, o.a. het rapport Zicht op toetsen, Inspectierapport 2003-11. Ik laat het graag aan instellingen over hierin hun route uit te zetten. Ik spreek ze wel erop aan dát ze dit doen.

- 126 Op welke manier en op welke termijn wordt gecontroleerd of instellingen werkelijk voldoen aan programma's op maat en de eindkwalificaties, aangezien huidige en nog beoogde verdere toename van autonomie van instellingen vereist dat instellingen beschikken over structuren en instrumenten om de kwaliteit van afgestudeerden te garanderen? 258

Voor dit doel is in 2002 de NAO (inmiddels de NVAO i.o.) opgericht. Via de toetsing vooraf van plannen voor nieuwe opleidingen (dat gebeurt nu al) en via de accreditatie van bestaande opleidingen (vanaf januari 2005) wordt de kwaliteit van het gehele hoger onderwijs bewaakt. Daarbij is het eindniveau van de afgestudeerden één van de facetten die worden gecontroleerd. De accreditatiekaders voorzien er verder in dat elke opleiding via haar eigen kwaliteitszorgsysteem het eindniveau van haar afgestudeerden waarborgt. In de overgangperiode blijft het oude visitatiesysteem functioneren, waarbij de NVAO i.o. de vroegere taken van de inspectie heeft overgenomen, dat wil zeggen de NVAO i.o. rapporteert over de kwaliteit van de visitatierapporten en treedt waar nodig in contact met instellingen om te zorgen, dat blijkens visitatierapporten noodzakelijke verbeteringen daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Voor de overgang naar het nieuwe regiem zijn termijnen wettelijk vastgelegd. Schematisch op hoofdlijnen samengevat is dat als volgt:

Visitatierapport	Geaccrediteerd t/m
Voor 2000/overig	31.12.2005
In 2000	31.12.2006
In 2001	31.12.2007
In 2002	31.12.2008
In 2003	31.12.2009
In 2004	31.12.2010

127 Hoe kan de transparantie in het onderwijs behouden blijven, gezien de verschillende opleidingstrajecten en de grote verscheidenheid binnen de studentenpopulatie? Op welke manier wordt hier binnen het bachelor-mastersysteem rekening mee gehouden door scholen?

258

Informatie over de inhoud van de opleidingen en de daaraan verbonden examens en informatie over afstudeerrichtingen is beschikbaar in de onderwijs- en examenregeling die het instellingsbestuur voor elke opleiding of groep van opleidingen heeft vastgesteld. Binnen het bachelor- mastersysteem en in het kader van het Bologna proces is de doelstelling afgesproken om aan elke student die vanaf 2005 afstudeert een Diploma Supplement af te geven met informatie over de opleiding die de afgestudeerde heeft gevolgd. De instellingen voor hoger onderwijs bereiden zich hierop voor.